

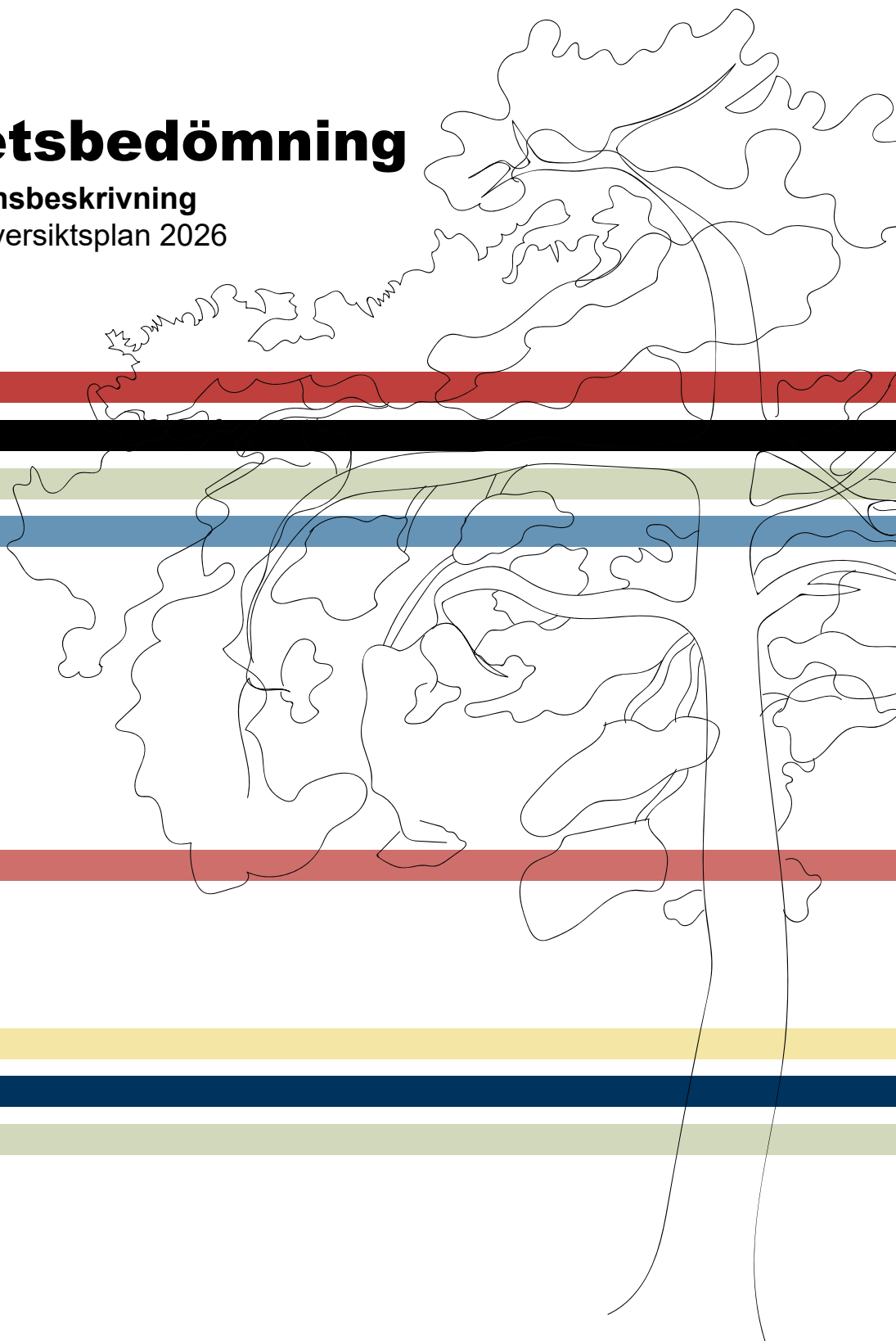

Trosa
KOMMUN

Hållbarhetsbedömning

med miljökonsekvensbeskrivning

Beslutsunderlag till översiktsplan 2026

Sammanfattning

Hållbarhetsbedömningen med miljökonsekvensbeskrivning beskriver framtagandet av den nya översiktsplanens förslag och analyserar kommunens fortsatta utveckling utifrån perspektiven att nativiteten fortsätter vara låg generellt i samhället samt vad händer om kommunen inte uppdaterar sin översiktsplan utan låter den nu gällande fortsätta ge riktlinjer för framtiden.

Utifrån planförslaget görs en hållbarhetsbedömning med ledning av Agenda 2030:s globala mål och dess relevanta delmål. Kopplat till dessa bedöms även de miljökonsekvenser som planförslagen kan innebära inom respektive globalt mål. Syftet att använda Agenda 2030:s disposition är dels att koppla bedömningen till kommunfullmäktiges mål som knutits till vissa av Agenda 2030-målen samt att tydliggöra länken mellan Agenda 2030 och den globala nivån och vad som sker lokalt inom den egna kommunen. Översiktsplanen bedöms även gentemot Sveriges nationella miljömål samt Södermanlands regionala och kommunens egna miljömål.

Slutligen redovisas hur kommunen kan arbeta för att minska risken för negativ miljöpåverkan samt hur uppföljning och det fortsatta arbetet ska bedrivas. Hållbarhetsbedömningen med miljökonsekvensbeskrivningen har arbetats fram parallellt med planförslaget i enlighet med miljöbalken kap 6 i syfte att kontinuerligt göra väl avvägda beslut inför kommunens fortsatta utveckling.

Innehållsförteckning

En integrerad hållbarhetsbedömning med miljökonsekvensbeskrivning	4
Vad är en integrerad hållbarhetsbedömning med miljökonsekvensbeskrivning?	4
Syfte	4
Läsanvisning	5
Planförslag, utgångspunkter, alternativ och vägvalsfrågor	5
Planförslaget i korthet	5
Utgångspunkter för översiktsplanen	5
Från förfrågan till markering i översiktsplanen	6
Alternativ och vägvalsfrågor	6
Bedömningens genomförande	8
Avgränsning av hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning	8
Metod för arbetet	8
Hållbarhetsbedömning	8
Miljökonsekvensbeskrivning	8
Områden som kan komma att påverkas i större omfattning	9
Samlad bedömning utifrån globala mål och miljöbalkens krav	10
Sammanfattad bedömning av översiktsplanens konsekvenser	10
Översiktsplanen – en demokratisk process	11
Hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning	12
Kategori 1: Hög påverkan	12
Kategori 2: Möjlighet att stödja	12
Kategori 3: Begränsad påverkan	12
Kategori 1: Hög påverkan	12
Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	12
Mål 11: Hållbara städer och samhällen	13
Mål 13: Bekämpa klimatförändringen	15
Mål 14: Hav och marina resurser	16
Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald	17
Kategori 2: Möjlighet att stödja	17
Mål 2: Ingen hunger	17
Mål 3: Hälsa och välbefinnande	18
Mål 4: God utbildning för alla	19
Mål 5: Jämställdhet	19
Mål 6: Rent vatten och sanitet	19
Mål 7: Hållbar energi för alla	20
Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	21
Mål 10: Minskad ojämlikhet	21
Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion	22
Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen	22
Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap	22
Kategori 3: Begränsad påverkan	23
Mål 1: Ingen fattigdom	23
Samlad bedömning och uppföljning	24
Nationella mål	24
De svenska miljökvalitetsmålen	24
Sveriges klimatmål och klimatramverk	24
Regionala miljömål	24
Strategi för Södermanland	24
Trosa kommuns miljömål	24
Bedömning av Trosa kommuns översiktsplan i förhållande till nationella, regionala och lokala miljömål	25
Förebyggande arbete för att motverka negativ miljöpåverkan	26
Uppföljning och fortsatt arbete	26

En integrerad hållbarhetsbedömning med miljökonsekvensbeskrivning

Översiktsplanen är kommunens viktigaste dokument för en hållbar planering på kort och lång sikt. Även om översiktsplanen är rådgivande väger dess rekommendationer och förslag tungt i kommunens fortsatta planarbete och prioritering av investeringar och utbyggnad av infrastruktur och kommunal service. Trosa kommun arbetar brett inom organisationen med hållbarhet och målen är högt ställda. I översiktsplanen för Trosa kommun redovisas hållbarhetsbedömningen integrerat med miljökonsekvensbeskrivningen för översiktsplanen.

Vad är en integrerad hållbarhetsbedömning med miljökonsekvensbeskrivning?

Hållbarhetsbedömningen för Trosa kommuns översiktsplan utgår ifrån strukturen för redovisningen i Agenda 2030 för att dels bli en heltäckande bedömning samt dels för att på ett pedagogiskt sätt koppla an till Agenda 2030 och ge dess mål en lokal förankring. En översiktsplan bedöms alltid innebära betydande miljöpåverkan vilket enligt Plan- och bygglagen (PBL) betyder att en miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram enligt kap 6 Miljöbalken (MB). I hållbarhetsbedömningen ges ett helhetsperspektiv på översiktsplanens miljökonsekvenser och kopplas till de globala, nationella, regionala och lokala miljömålen. Genom att koppla miljökonsekvensbeskrivningen till Agenda 2030 ges även möjlighet att vidga analysen och bedöma planförslaget utifrån andra mål som exempelvis mäter planen mot sociala och ekonomiska hållbarhetsmål.

Enligt Plan- och bygglagen ska en miljökonsekvensbeskrivning tas fram för en översiktsplan. Arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen sker parallellt med framtagandet av planförslaget för att kontinuerligt kunna väga olika förslag mot varandra och att kunna göra avvägningar i olika vägvalsfrågor. Hållbarhetsbedömningen bidrar också underbyggda beslut ger en bredare analys av kommunens förslag och avvägningar.

Även om det inte finns något krav i lagstiftningen på en hållbarhetsbedömning i en översiktsplan menar Trosa kommun att den bidrar till en bredare analys som även inkluderar ekonomisk och social hållbarhet. Mot bakgrund av detta har kommunen valt att integrera miljökonsekvensbeskrivningen med en hållbarhetsbedömning. Aktuellt dokument uppfyller de krav som ställs i Miljöbalken kap 6 om Miljöbedömningar.

Syfte

Syftet med hållbarhetsbedömningen och miljökonsekvensbeskrivningen är att på ett sammanhållet sätt redovisa översiktsplanens miljökonsekvenser och hur de påverkar

en hållbar utveckling utifrån Agenda 2030 och hållbarhetsmål på olika nivåer. Hållbarhetsbedömningen och miljökonsekvensbeskrivningen ska vara ett instrument för att säkerställa att kommunen gör väl avvägda beslut i samband med vägval eller när förslag markeras. Aktuellt dokument beskriver översiktsplanens bedömda miljökonsekvenser och är en del av översiktsplanen.

Läsanvisning

Dokumentet är uppdelat i kapitel för att underlätta läsbarheten. Eftersom miljökonsekvensbeskrivningen är lagstadgad är de avsnitt som redovisar konsekvenserna tydligt markerade. Hållbarhetsbedömningen och miljökonsekvensbeskrivningen kan läsas parallellt med översiktsplanen.

- Information om dokumentets syfte samt disposition och läsanvisning
- Kortfattad redovisning av planförslaget samt alternativa utvecklingsvägar för Trosa kommun
- Samlad bedömning av översiktsplanens miljökonsekvenser
- Hållbarhetsbedömning kopplad till målen i Agenda 2030 samt dess relevanta delmål inklusive bedömda miljökonsekvenser inom de områden där det är relevant
- Samlad bedömning gentemot nationella, regionala och kommunala miljömål
- Diskussion kring hur kommunen kan arbeta förebyggande för att undvika negativa miljökonsekvenser samt hur arbetat kan följas upp och fortsätta

I dokumentet hänvisas ibland till ÖP2006 o s v. Det är en förkortning för översiktsplan samt det år som de antogs.

Planförslag, utgångspunkter, alternativ och vägvalsfrågor

Planförslaget i korthet

Trosa kommuns översiktsplan utgår ifrån den långsiktiga utbyggnadsstrategin att stärka prioriterade kollektivtrafikstråk och att förtäta befintliga tätorter utifrån vilken kommunen arbetat under många år. Framför allt stråket mellan Trosa stad och Vagnhärad har hög prioritet med såväl kopplingen till Vagnhärad station och i framtiden Ostlänkens resecentrum men också de regionala busslinjerna mot Nyköping, Södertälje och Stockholm. Även stråket mellan Trosa stad och Västerljung har prioritet. Den stärker förutsättningarna för kollektivtrafik till och från Västerljung, den knyter ihop nätet av lokala bussar samt fungerar som delsträcka söderut mot Nyköping. På senare år har även Stensundsvägen fått ökad betydelse vilket gjort att ny bebyggelse i östra Trosa stad fått kraftigt förbättrade förutsättningar för hållbart resande i och med den nya busslinjen mot Vagnhärad. Att lokalisera ny bebyggelse utmed dessa stråk har varit högsta prioritet för Trosa kommun i samtliga översiktsplaner under 2000-talet och resultatet kan idag ses genom ett ökat resande.

Såväl Vagnhärad som Trosa stad har förtätats genom olika typer av bostadsprojekt i centrala lägen under de senaste åren. Ibland har det handlat om exploatering på obebyggda ytor och ibland har glesare bebyggelse ersatts av ny tätare. Översiktsplanen markerar i vissa fall ytor som nya boendeytor men utöver detta finns ett generellt stöd för att möjliggöra förtätning. En effekt av dessa förtätningsprojekt har också varit att de resulterat i en generationsväxling i befintligt bostadsbestånd som byggdes ut på 1970-talet och framåt.

Utöver att peka ut nya boende- och verksamhetsområden m m redovisar översiktsplanen även över tid områden med strategisk mark där kommunen redan i ett tidigt skede vill lyfta fram områden som står inför en förändring även om det just nu kan vara svårt att definiera exakt vilka ytor som är aktuella för exploatering eller vad inriktningen kommer vara i detalj. Detta skapar förutsättningar för medborgare, företag m fl att få en bild av var kommunen planerar för fortsatt utveckling och tillväxt.

Parallellt planläggs även områden som prioriterad grönstruktur. Detta har varit ett instrument som använts sedan ÖP2006 och syftar till att tydliggöra vilka områden som har särskild betydelse för natur och friluftsliv. Det kan både handla om områden med höga skyddsvärden såsom naturreservat och Natura 2000 men det kan samtidigt vara områden som mer har betydelse för närrekreation och friluftslivet. Under åren har begreppet vidgats till att även omfatta parker, naturområden och stråk inom tätorterna. Sedan begreppet infördes har den prioriterade grönstrukturen kontinuerligt ökat och detta föreslås ske även i den här översiktsplaneprocessen.

Utgångspunkter för översiktsplanen

Inom ramen för aktuell process utgår översiktsplanen ifrån följande:

- Trosa kommun ska fortsätta växa i enlighet med kommunfullmäktiges mål om 2% tillväxt sett över en treårsperiod.
- Boendeytor ska utvecklas i prioriterade kollektivtrafikstråk samt genom förtätning av befintliga tätorter.
- Kommunens tre tätorter ska ges förutsättningar att växa på ett sätt som stärker respektive ort på ett långsiktigt hållbart sätt.
- Utveckling av kollektivtrafik samt gång- och cykelbanor ska knyta ihop kommunen men också skapa länkar mot viktiga målpunkter utanför kommunen.
- Kommunens infrastruktur ska utnyttjas effektivt och planeringen ska verka för en hållbar och säker energiförsörjning.
- Gröna och blå värden ska vara i fokus vid framtida planering och utbyggnad av nya områden.
- Tillgång till natur och skärgård både för boende, rekreation och bevarande är prioriterat.
- Kommunens planering ska vara långsiktigt hållbar såväl utifrån folkhälsa liksom ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Planeringen ska vidare stärka kommunens beredskap och resiliens.
- Översiktsplanen ska ge förutsättningar för en balans mellan tillväxt och bevarande.

I stort är de grundläggande principerna för aktuell översiktsplan likartade med tidigare versioner. Dock har vissa frågor fått ökad betydelse med tanke på rådande läge. En beredskap för att hantera ett förändrat klimat, risk för konflikter i närområdet med andra krav från exempelvis Forsvarsmakten liksom en ökad oro och otrygghet i samhället i stort kan påverka kommunens mark- och vattenanvändning. Översiktsplanen syftar till att minska sårbarheten och att genom en aktiv och tydlig planering minska negativa effekter av ett förändrat samhällsklimat samtidigt som kommunens positiva utveckling kan fortsätta och förstärkas.

Under planperioden kommer fokus i stor utsträckning vara riktat mot Vagnhärad. Ostlänkens utbyggnad och därtill hörande funktioner kommer sätta sin prägel på orten och kommunen i stort. Behovet av nya bostäder, service och infrastruktur kommer öka på kort sikt och efterfrågan bedöms vara fortsatt stor även mot slutet av planperioden då Ostlänken tagits i drift. Sett till översiktsplanens förslag är mycket av de nya boendeytorerna och verksamhetsområdena lokaliserade till Vagnhärad. Det finns även omfattande områden markerade som strategisk mark som kommer att utvecklas på sikt men som idag kan vara svåra att uttala sig om exakt hur.

Översiktsplanen redovisar också möjligheter till utveckling i Trosa stad och Västerljung. Inom båda tätorterna föreslås nya utbyggnadsområden för bostäder och verksamheter. Även på landsbygden ges möjlighet till viss utveckling framförallt i anslutning till befintlig bebyggelse dock behöver ny bebyggelse vägas mot strandskydd, natur- och kulturmiljövärden samt möjlighet att anordna vatten och avlopp.

I den expansiva fas kommunen går in i kommande planperiod är det av högsta betydelse att förankra utvecklingen i Fastlagd kurs för Trosa kommun. Tillväxt ska ske på ett balanserat sätt där kommunens värden och kvaliteter ska tillvaratas.

Från förfrågan till markering i översiktsplanen

De senaste årens utbyggnad av nya boendeområden har huvudsakligen skett på externt ägd mark. Trosa kommun har bara i undantagsfall varit markägare och sålt tomter. Kommunen har sedan lång tid tillbaka ett gott samarbete med lokala markägare i dessa frågor och dialogen sker kontinuerligt under planperioden när det gäller möjliga framtida exploatering. Inför varje översiktsplaneprocess bjuder kommunen in till möten över en karta där markägare har möjlighet att presentera sina utvecklingsidéer. Tidigare har fokus varit riktat mot nya boendeområden men inför ÖP2026 vidgades detta till att inkludera även framtida verksamhetsmark.

Utifrån dessa idéer utreder kommunen därefter översiktligt vilka möjligheter som finns. Vilka förutsättningar gäller på respektive plats. Inledningsvis säkerställs att förslaget stämmer överens med kommunens långsiktiga utbyggnadsstrategi och därefter görs en bedömning utifrån platsen. Berörs förslaget av några särskilda intressen att ta hänsyn till såsom strandskydd, riksintressen, skyddad natur, fornlämnings, skyddsavstånd av olika slag, närhet till transportled för farligt gods, eventuellt tidigare verksamheter på platsen mm. Utifrån denna utredning presenteras de förfrågningar som kommit in för den politiska styrgruppen, kommunstyrelsens planutskott.

Vid presentationen av ett möjligt nytt planförslag redovisas fastighetsägarens intention med området, geografisk avgränsning, vilka förutsättningar som råder på platsen samt en tjänstemannabedömning om lämpligheten. Varje förfrågan har innan presentationen studerats på plats vid fältbesök av Samhällsbyggnadskontoret och Planutskottet ges också underlag för att kunna göra platsbesök och bedöma lämpligheten. Planutskottet beslutar därefter vilka områden som ska markeras i den kommande översiktsplanen samt vilka områden som inte är lämpliga för exploatering.

I vissa fall ges en tydlig markering direkt med inriktningen medan i andra fall kan ett område benämnas strategisk mark där exakt inriktning inte är bestämd ännu. När ett

område sedan markeras i plankartan ges en kortare presentation av den tänkta exploateringen samt vilka medskick som finns till kommande detaljplanering. De områden som är markerade är inte exakt avgränsade geografiskt utan det finns en viss tolkningsmån i den. Ytorna är dessutom ofta större än vad den verkliga exploateringen kan bli eftersom området inte är fullt utrett och utöver den tänkta exploateringen även kan rymma andra funktioner såsom grönområden, vägar och förskola.

Alternativ och vägvalsfrågor

Trosa kommun har historiskt haft en kontinuerlig tillväxt sedan 1950-talet med undantag för enstaka år. Intresset har och är stort för att etablera sig i Trosa kommun både vad gäller bostadsbyggande och företagande. Samtidigt behöver kommunen förhålla sig till den nationella trenden med minskat barnafödande och att befolkningen generellt påverkas av detta under planperioden. I arbetet med hållbarhetsbedömningen har kommunen utgått ifrån två scenarier varav det ena bygger på att de låga födelsetalen fortsätter även framgent och det andra utgår ifrån att inriktningen i gällande översiktsplan fortsätter gälla utan att nya ställningstaganden tas om nya utvecklingsområden eller prioriterad grönstruktur.

Generellt har Trosa kommun historiskt haft ett förhållandevis lågt barnafödande givet befolkningsstrukturen men detta har kompenserats av en hög inflyttning av familjer med yngre barn i förskoleålder. Inflyttningen har gjort att behovet av förskola och skola kontinuerligt har ökat samtidigt som utbudet av bostäder i viss mån anpassats efter den här gruppens efterfrågan. I det fall trenden håller i sig kommer behovet av förskola och grundskola att minska. Kommunen behöver ändå planera för en fortsatt beredskap med tanke på de effekter som kan väntas av en ökad inflyttning relaterat till kommande byggnation av Ostlänken. I vilken den mån även antalet familjer ökar kan idag vara svårt att säga men framförhållning behöver finnas för detta.

I det fall kommunen inte väljer att aktivt peka på nya utbyggnadsområden eller prioriterad grönstruktur utan låter gällande översiktsplan fortfarande ge riktlinjer inför framtiden finns risken för att kommande tillväxt sker på bekostnad av långsiktig hållbarhet. Genom att styra bebyggelse till särskilt prioriterade stråk samtidigt som områden såväl på landsbygden som i tätorterna pekas ut som prioriterad grönstruktur ges förutsättningar för en balans mellan tillväxt och bevarande. Det ger också kommunen en möjlighet att styra utvecklingen i den riktning kommunen önskar. Att inte uppdatera översiktsplanen och peka på nya områden för utveckling och bevarande riskerar att resultera i en utveckling som motverkar långsiktig hållbarhet och utbyggnad sker spontant och utan ledning av kommunens prioriteringar.

Sannolikheten för att befolkningskurvan skulle vika bedömer kommunen som mycket låg eller helt obefintlig med

tanke på kommande utbyggnad av Ostlänken i kombination med kommunens attraktiva läge i Stockholmsregionen. Redan på kort sikt kommer sannolikt många att bosätta sig i kommunen kopplat till själva utbyggnaden och järnvägen kommer att öka kommunens och kanske i synnerhet Vagnhärads attraktivitet som boendeort. För att möta den ökade efterfrågan på bostäder och även kunna matcha med infrastruktur, offentlig och kommersiell service samt kollektivtrafik behöver kommunen vara proaktiv och tydligt ange inriktningen för kommunens utveckling. I ett alternativ där kommunen inte uppdaterar översiktsplanen är risken uppenbar att det kan bli brist på bostäder i lämpliga lägen, utbyggnad av kritisk infrastruktur och service inte hänger med samt att utveckling sker i lägen som inte är lämpliga på lång sikt. Det finns också en stor risk för att områden som har höga natur- och/eller kulturmiljövärden eller som är viktiga för rekreation och friluftsliv tas i anspråk på ett sätt att dessa värden förloras. Genom att inte ha en aktuell översiktsplan saknas beredskap och därmed också möjligheten att styra utvecklingen i den riktning kommunen önskar.

Bedömningens genomförande

Trosa kommuns hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning har tagit inspiration från ett upplägg som bl a använts av Malmö stad. Bedömningen är geografiskt avgränsad och kopplas till de mål som följer av Agenda 2030 samt av miljöbalkens krav.

Avgränsning av hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning

Översiktsplanen redovisar kommunens riktning för mark- och vattenanvändningen på kort och lång sikt. Aktuell översiktsplan fokuserar både på ett kortare perspektiv på fem till tio år men blickar samtidigt fram mot 2050. I Trosa kommun har översiktsplanen sedan lång tid varit ett av kommunens tyngsta styrdokument och dess inriktning och markeringar har stor betydelse för kommunens framtida utveckling. Störst betydelse har översiktsplanen förstås i det korta perspektivet men inriktningen på lång sikt är betydelsefull för att ge rätt förutsättningar inför framtiden och utgör grunden för bedömningen av miljökonsekvenser och hållbarhet. Bedömningen syftar också till att klargöra de vägval kommunen stått inför eller vilka aspekter som varit avgörande för de inriktningar som gjorts. Bedömningen syftar till att studera om planens förslag främjar en hållbar utveckling i ett långsiktigt perspektiv.

Det är i sammanhanget viktigt att poängtera att såväl översiktsplan som hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning utgår ifrån ett översiktligt perspektiv över lång tid framöver. Det är först i ett detaljplaneskede ett förslags konsekvenser på riktigt kan utredas och beskrivas. Aktuellt dokument kan i första hand redovisa vad som händer om översiktsplanen efterlevs vilket betyder att redovisat förslag totalt sett bedöms vara möjligt att genomföra även om det i vissa delar förstås kan uppstå negativa effekter. I den fortsatta planprocessen kommer varje enskilt förslag att utredas djupare och i de fall det konstateras att risk för betydande miljöpåverkan finns kommer detta att utredas vidare inom ramen för detaljplaneprocessen.

Liksom översiktsplanen omfattar miljökonsekvensbeskrivningen och hållbarhetsbedömningen kommunens geografiska område. Även om fokus är på de närmaste fem till tio åren så blickar översiktsplanen fram mot 2050-talet. Det innebär att konsekvenserna bedöms på en översiktlig nivå med utgångspunkt från vad vi idag vet och förhåller oss till. Ändrade förutsättningar under planperioden både lokalt och globalt kan komma att påverka utfallet och också genomförandet av delar av översiktsplanen såväl tidsmässigt som till innehåll.

Metod för arbetet

En översiktsplan bedöms normalt innebära en betydande miljöpåverkan och därför ska en miljökonsekvensbeskrivning göras enligt 6 kap miljöbalken. Miljöbedömningen ska

utgöra ett stöd i den översiktliga planeringen för att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande för att främja en hållbar utveckling. Samtidigt utgör den översiktliga nivån en utmaning till bedömningen.

Trosa kommun har valt ett översiktligt perspektiv där översiktsplanens mål och förslag vägts mot de globala målen som formuleras i Agenda 2030 och de nationella miljökvalitetsmålen. Miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller de krav miljöbalken ställer. Avgränsningssamråd har genomförts med Länsstyrelsen i februari 2025. Kommunen har tagit Länsstyrelsens medskick i beaktande vid framtagandet av miljökonsekvensbeskrivningen och hållbarhetsbedömningen.

Hållbarhetsbedömning

Genom den övergripande ansatsen ges en bredd i analysen av översiktsplanens förslag vilket bidrar till en bredare bedömning där prövningen även sker mot andra parametrar än i en traditionell miljökonsekvensbeskrivning för en detaljplan. Den bidrar även till en helhetssyn på förslaget och ger en förankring av Agenda 2030 på den lokala nivån. Detta är särskilt viktigt i Trosa kommun då kommunfullmäktiges mål numera är mer tydligt kopplade till målen i Agenda 2030. Arbetet har utgått ifrån följande:

- I hållbarhetsbedömningen beskrivs de globala målen och nationella mål som är relevanta för kommunens översiktliga planering.
- Utifrån relevanta mål analyseras hur kommunen genom sin översiktsplan kan bidra till en hållbar utveckling ur flera perspektiv.
- Miljökonsekvensbeskrivningen följer strukturen kopplat till miljömålen för att ge en tydlig redovisning.
- Vissa mål har större betydelse för kommunens översiktsplanering och dessa redovisas först medan andra inte är relevanta för Trosa kommun och därmed redovisas sist.

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljökonsekvenser redovisas och bedöms utifrån ett helhetsperspektiv. Varje enskilt förslag kommer sedan att bedömas mer i detalj i den fortsatta planprocessen och i de fall de riskerar att innebära betydande miljöpåverkan kommer separata miljökonsekvensbeskrivningar att tas fram för respektive detaljplan. Betydande miljöpåverkan bedöms utifrån sitt sammanhang oavsett om den är positiv eller negativ och gäller således hela översiktsplanen. På lokal nivå kan påverkan bli på ett sett men i ett större sammanhang, på översiktsplanenivå, behöver inte påverkan vara betydande. Följande aspekter bedöms kunna innebära betydande miljöpåverkan för Trosa kommuns översiktsplan:

- Kulturmiljö inklusive fornlämningar och riksintressen
- Flerkärnighet
- Klimatfaktorer
- Kust och Trosaån
- Biologisk mångfald
- Befolkning och människors hälsa
- Vatten
- Lokal energiproduktion
- Avfall

Områden som kan komma att påverkas i större omfattning

I en kustkommun som Trosa som till stor del är byggd på uppgrundad sjöbotten behöver planeringen förhålla sig till vatten på flera sätt. Höjda havsvattennivåer, ökade flöden i Trosaån, hantering av dagvatten, dricksvattenförsörjning, strandskydd är några aspekter som kan påverka kommunens utveckling. Risk för översvämning kan öka både utmed kuststräckan som på land samtidigt som ökade flöden kan höja risken för skred, översvämning samt ändra markförhållandena i vattennära lägen. Detta dessutom i områden med höga kulturmiljövärden vilka måste beaktas.

Genom att arbeta med prioriterad grönstruktur i tätorterna har kommunen markerat områden som har särskilt stor betydelse för den biologiska mångfalden men också för rekreation och kvalitet för medborgarna samt att kunna hantera effekter av ett förändrat klimat med tätare skyfall och högre flöden som följd. Detta behöver vägas mot den övergripande utbyggnadsstrategin att kunna förtäta befintliga tätorter. Centrala lågt belägna lägen i tätorterna kan drabbas av effekter kopplat till ökade flöden och översvämning vilka kan bidra till skador och ökade risker.

I stora delar av Vagnhärad samt även på landsbygden och i Trosa stad behöver kommunen i sin planering förhålla sig till den rika fornlämningsmiljön och de skyddade kulturmiljöerna. Dessa frågeställningar ingår i stort sett alltid i kommunens planering i mer eller mindre omfattning. Det är av betydelse att rimliga anpassningar görs och de kulturhistoriska värdena beaktas i kommande planprojekt. Det innebär dock inte att nya årsringar och uttryck inte kan tillåtas i känsliga miljöer. En annan samhällsbyggnadsaspekt som behöver beaktas kommande planperiod är risken för att flera kärnor utvecklas, kanske framför allt i Vagnhärad där Vagnhäradsgården utgör den naturliga målpunkten idag men som i framtiden kan få konkurrens av det nya resecentrumområdet invid Ostlänken samt i viss mån även utveckling av verksamhetsområdet i norra Vagnhärad invid väg 218.

För en kommun som vuxit kraftigt under många decennier och som planerar för fortsatt tillväxt utgör tillgång till energi och effekt i elsystemet nycklar för fortsatt utveckling. Brister inom detta område kan leda till att företag inte kan etablera sig eller utvecklas samtidigt som den utbyggnad av bostäder som planeras bromsas. Kommunen har inte rådighet i frågan men försöker samverka med nätägaren i kommunen för att möjliggöra en fortsatt utveckling. Dock finns hinder i form av lagstiftning som gör det besvärligt att arbeta proaktivt på ett sätt som kommunen skulle önska. Med tanke på att stora delar av kommunens tätorter byggdes ut under 1960-talet och framåt är många hus byggda utifrån andra förutsättningar kopplat till energibehov både vad gäller tillgång och pris. Kommunen har under många år arbetat för att underlätta för fastighetsägare energieffektivisera sina hus och samtidigt uppmuntra till exempelvis etablering av solceller. Frågan kommer vara aktuell under hela planperioden

och kommunen kommer fortsatt arbeta för en mer energieffektiv planering samt verka för fortsatt utbyggnad av effekten i elnäten i kommunen.

Även hantering av avfall är en strategisk fråga för en växande kommun. I takt med att lagstiftningen ändrats inom området har kommunen förberett för nya krav och utvecklat kommunens avfallshantering i stort. Det ska vara enkelt att återvinna och hantera sitt avfall såväl som medborgare eller som företag. Kapacitet måste finnas för en växande befolkning fortsatt näringslivsutveckling.

Översiktsplanen ska vara tydlig med vilka aspekter som särskilt behöver utredas inom respektive föreslaget område för att i ett tidigt skede kunna identifiera särskilt viktiga förutsättningar. Redan i beskrivningen av de olika förslagen redovisas detta vilket säkerställer att frågor inte glöms bort i en kommande detaljplan. Det borgar för att genomförandet av översiktsplanen inte äventyras samt att inga detaljplaner tas fram på bekostnad av hållbarhet eller med negativ påverkan på miljön som effekt.

Samlad bedömning utifrån globala mål och miljöbalkens krav

Nedan redovisas en samlad bedömning av översiktsplanens miljökonsekvenser samt påverkan på de globala målen utifrån översiktsplanens prioriterade inriktning och förslag.

Sammanfattad bedömning av översiktsplanens konsekvenser

Översiktsplanen syftar till att möjliggöra en fortsatt utveckling av Trosa kommun där fullmäktiges mål om en kontinuerlig befolkningstillväxt om 2% per år sett över en treårsperiod uppnås samtidigt som näringslivet kan fortsätta stärkas lokalt. Även om nativiteten just nu är låg i kommunen och landet generellt bedömer kommunen att detta inte kommer få alltför omfattande konsekvenser för befolkningsutvecklingen totalt. Dock kan enskilda åldersgrupper påverkas och därmed kommunal verksamhet periodvis.

Tillväxten ska balanseras mot andra allmänna intressen såsom riksintressen, strandskydd, risk och säkerhet, skyddade områden, folkhälsa mm. Genom översiktsplanen redovisar kommunen avvägningar mellan dessa båda områden och planförslaget är en samlad bedömning av lämpliga utbyggnadsstråk och vilka områden som har ett högt värde att bevara. Kommunen ska ges förutsättningar att fortsätta växa men inte på bekostnad av de värden Trosa kommun står för eller genom att riskera negativa konsekvenser för miljön eller klimatet vare sig lokalt eller i ett större sammanhang.

Kommunen fortsätter arbeta utifrån den långsiktiga utbyggnadsstrategin att stärka befintliga tätorter genom förtätning samt utveckla prioriterade kollektivtrafikstråk. Det ger en tydlig prioritering i hur kommunen ser den framtida utvecklingen som medborgare, fastighetsägare och företagare känner igen sig i och som underlättar planering av exempelvis offentlig service, kollektivtrafik och planering av framtida infrastruktur. Tyngdpunkten för framtida bostadsbyggande kommer successivt att skifta från Trosa stad mot Vagnhärad i takt med att arbetet med Ostlänken fortskrider. Även om områden pekas ut i och runt Trosa stad kommer mycket av kommunens framtida befolkningstillväxt att ske i Vagnhärad. Det arbete som pågått under lång tid att knyta ihop kommunens tätorter kommer vara viktiga även i framtiden. Genom utveckling av gång- och cykelvägsstråk knyts orterna samman och med tanke på de senaste årens utveckling med elcyklar och därmed längre räckvidd kommer kraven på säkra cykelparkeringar att öka vid viktiga målpunkter.

Hållbarhetsbedömningen menar att översiktsplanen främjar en långsiktig hållbar utveckling för Trosa kommun såväl utifrån ett socialt och ekonomiskt perspektiv som miljömässigt och med hänsyn till klimatet. Översiktsplanens förslag förhåller sig till fastställda miljömål på flera nivåer och understödjer dessa. Sammantaget bedöms konsekvenserna

av översiktsplanen vara positiva i förhållande till miljökvalitetsmålen, miljökvalitetsnormer liksom människors hälsa och välmående. Översiktsplanen stödjer och stärker de mål kommunens Energi- och klimatplan ställt samt förhåller sig till Vattentjänstplanens planerad inriktning.

Översiktsplanen bygger vidare på den inriktning att produktiv jordbruksmark i huvudsak inte ska användas för exploatering. Med några undantag är planförslagen lokaliserade på annan mark och i de fall områden markerats på jordbruksmark motiveras detta av att brukningsvärdet är lågt eller området är tydligt avgränsat från övriga brukningsenheter. Generellt går det att konstatera att jordbruksmarken har förhållandevis låg klassning i de klassificeringar som finns att tillgå. Samtidigt kommer tillgång till jordbruksmark vara en strategiskt viktig fråga att bevaka inför framtiden då behovet bedöms öka i framtiden. Det är i sammanhanget viktigt att poängtera att översiktsplanen redovisar möjliga utbyggnadsområden men att dessa i nästa skede behöver utredas mer i detalj i den fortsatta planprocessen. Då kommer vägningen av det allmänna intresset att bevara jordbruksmark göras gentemot intresset att bygga ut nya områden.

Att planera för en tätare struktur innebär minskad påverkan på omgivning och klimat. Kollektivtrafik och infrastruktur kan utnyttjas mer effektivt samtidigt som behov av bil och långa transporter minskar. Översiktsplanen har gjort en vägning mellan möjligheten till förtätning och behovet av att bevara gröna och öppna ytor i tätorterna. Genom att arbeta med prioriterad grönstruktur även i tätorterna har kommunen sedan begreppet infördes utökat detta inom tätorterna och därmed tydliggjort behovet av dessa ytor såväl för den biologiska mångfalden men också ur ett folkhälso- och ett klimatperspektiv. I takt med att befolkningen ökar blir också betydelsen av dessa närgrönområden större oavsett om det är anlagda parker eller orörda naturområden.

Översiktsplanens övergripande strategi kring framtida utbyggnad bidrar också starkt till arbetet att minska resandet med bil i kommunen vilket under lång tid utgjort en stor del av kommunens sammanlagda klimatpåverkan. Genom att fler kan välja andra sätt att resa till sitt arbete i kombination med en säker it-infrastruktur kan resandets del av kommunens koldioxidutsläpp minska och därmed också kommunens totala klimatpåverkan. Genom översiktsplanen stärks kollektivtrafiken och orter knyts ihop för gång och cykel på ett attraktivt sätt.

En fortsatt utveckling av det lokala näringslivet är en strategiskt viktig fråga för Trosa kommun. I en kommun med mycket högt företagande måste en beredskap finnas för fortsatt tillväxt i form av möjliga nya verksamhetsområden, aktiv planering av nödvändig infrastruktur och tillgång till bostäder för anställda. Ett starkt lokalt näringsliv är nyckeln för såväl social som ekonomisk hållbarhet över tid. Möjligheten att arbeta på plats i Trosa minskar behovet av dagliga resor. En fortsatt utveckling av kollektivtrafik och digital

infrastruktur underlättar en klimatsmart tillväxt av det lokala näringslivet och arbetsmarknaden. Översiktsplanen främjar en sådan utveckling genom de förslag som presenteras.

Trosa är en kommun som också präglas av många besökare och sommarboende. Det skapar speciella förutsättningar för kommunens planering. Under sommarhalvåret ökar befolkningen både i fritidshusområden samtidigt som antalet besökare stiger. Belastningen på kommunal infrastruktur blir högre vilket behöver hanteras. Det handlar både om att trygga dricksvattenförsörjningen, hantering av avlopp och avfall som att säkerställa framkomlighet och tillgodose behov av parkeringsplatser. Genom anslutningen till Himmerfjärdsverket skapas bättre förutsättningar för en hållbar hantering av avloppsvatten på kort och lång sikt men samtidigt ställs också krav på kommunen när det gäller tillsyn och tillståndsgivning av enskilda avloppsanläggningar. Översiktsplanen pekar ut områden som är särskilt viktiga för besöksnäringen och för ett resonemang kring byggande på landsbygden. Kommunens Vattentjänstplan utgör ett viktigt underlag i avvägningen som gjorts när planförslaget tagits fram.

Översiktsplanen utgår ifrån antagandet att kommunen kommer fortsätta växa under hela planperioden. Även om enskilda år kan präglas av lägre tillväxt bedöms en fortsatt ökning av kommunens invånarantal sannolik. Ett av målen med översiktsplanen är att skapa en balans mellan tillväxt och bevarande och genom en aktiv översiktlig planering kan kommunen snabbt ta ställning till förslag samt även möta behov och efterfrågan utifrån ett dokument som tagits fram i en demokratiskt förankrad process. Lika viktigt som det är att peka ut områden för exploatering och utveckling är det att vara tydlig med vilka områden som har ett värde att bevara, i översiktsplanen framför allt markerat som prioriterad grönstruktur. Detta bidrar till att skapa en balans samt även en förståelse för grönområdenas betydelse såväl för biologisk mångfald som för rekreation, folkhälsa och framtida behov att hantera tätare skyfall och höga flöden.

Översiktsplanen – en demokratisk process

I en växande kommun finns alltid risk för målkonflikter eller att kommunens utvecklingsidéer tappar sin lokala förankring. Områden kanske förtätas och det som tidigare uppfattats på ett sätt förändras och bebyggs eller kommunens litenhet och igenkänning riskerar att gå förlorad. I kommunens planering är det av största vikt att ge tid för att förklara och förankra förändringar. Med utgångspunkt i Fastlagd kurs för Trosa kommun ska samhällsplaneringen fortsätta möjliggöra utveckling samtidigt som kommunens värden och särart bevaras.

En viktig del i kommunens utbyggnadsstrategi är att möjliggöra förtätning inom befintliga tätorter. Detta kan leda till tydliga målkonflikter dels genom att grönområden riskerar

att tas i anspråk för nya boendeområden samt dels genom att delar av tätorterna genomgår förändringar som kan uppfattas som främmande inslag i stadsmiljön för att nämna några. Genom att tydliggöra prioriterad grönstruktur inom tätorterna ges möjlighet att samtidigt bejaka förtätning. Målet är att skapa en balans mellan exploatering och bevarande.

Lagstiftningen reglerar hur arbetet med en översiktsplan tas fram. Viktiga delar i den är samråd och dialog med medborgare, företag, föreningar, myndigheter och andra intressenter. Ett planförslag tas fram under ledning av kommunstyrelsens planutskott som genom sin lokala förankring tar med sina respektive väljares idéer och åsikter in i arbetet. Förslaget presenteras därefter och kommunens invånare samt en bred krets av intressenter ges möjlighet att ställa frågor och lämna synpunkter. Utifrån dessa revideras sedan planförslaget och slutligen efter ytterligare en publik granskning antas en ny översiktsplan.

Trosa kommun har under 2000-talet arbetat aktivt med översiktsplanen och dokumentet har med tiden kommit att användas allt mer såväl internt inom den egna organisationen som externt bland medborgare, företag och föreningar. Översiktsplanen blir ett naturligt återkommande forum för att hantera målkonflikter och föra en diskussion kring kommunens samhällsbyggnad. Det blir också möjligt att lyfta behov och brister inför framtida planläggning eller dialog med externa aktörer. Detta stärker dokumentet och ger ett bra beslutsunderlag för att ta ställning i långsiktigt viktiga frågor.

Hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning

En översiktsplan bedöms alltid innebära betydande miljöpåverkan och därför ska en miljökonsekvensbeskrivning tas fram. Trosa kommun har valt att redovisa detta tillsammans med en hållbarhetsbedömning som utgår ifrån Agenda 2030 och dess globala mål. Nedan redovisas Agenda 2030:s mål samt hur relevanta de är i sammanhanget och för den fysiska planeringen liksom vilken påverkan översiktsplanen kan ha för att uppnå dessa. De kategorier som hållbarhetsbedömningen utgått ifrån är:

Kategori 1: De som utgör den fysiska planeringens huvudsakliga prioritet och där planeringen har betydande möjlighet att påverka.

Kategori 2: De där fysisk planering kan stödja och bidra till en god utveckling.

Kategori 3: De där den fysiska planeringen har marginell möjlighet att påverka.

Kategori 1: Hög påverkan

- 9. Hållbar industri och infrastruktur
- 11. Hållbara städer och samhällen
- 13. Bekämpa klimatförändringen
- 14. Hav och marina resurser
- 15. Ekosystem och biologisk mångfald

Kategori 2: Möjlighet att stödja

- 2. Ingen hunger
- 3. Hälsa och välbefinnande
- 4. God utbildning för alla
- 5. Jämställdhet
- 6. Rent vatten och sanitet
- 7. Hållbar energi för alla
- 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- 10. Minskad ojämlikhet
- 12. Hållbar konsumtion och produktion
- 16. Fredliga och inkluderande samhällen
- 17. Genomförande och globalt partnerskap.

Kategori 3: Begränsad påverkan

- 1. Ingen fattigdom

Inom samtliga dessa globala mål finns delmål där vissa har relevans och vissa har det inte. I kommande avsnitt redovisas de delmål som är relevanta för översiktsplanens hållbarhetsbedömning och planen som helhet.

Kategori 1: Hög påverkan

Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Relevanta delmål: 9.1 Skapa hållbara, motståndskraftiga och inkluderande infrastrukturer
9.4 Uppgradera all industri och infrastruktur för ökad hållbarhet
9C Tillgång till informations- och kommunikationsteknik för alla

En stabil och fungerande infrastruktur är grunden för alla framgångsrika samhällen. Det utgör nyckeln till ett hållbart transportsystem där vatten hanteras säkert, människor kan röra sig på ett tryggt och tillförlitligt sätt och att människor kan kommunicera säkert utan störningar. Trosa kommuns översiktsplan anger inriktningen för kommunens framtida prioriteringar när det gäller infrastruktur och därmed underlättas kommande arbete inom området. Det handlar både om hur kommunen väljer att investera i vägar, gång- och cykelbanor, kollektivtrafik och digital infrastruktur som hur samverkan kan ske med externa parter inom området såsom Trafikverket och Region Sörmland.

Översiktsplanens tydligt prioriterade utbyggnadsstråk gör också att planering av gång- och cykelvägar utanför tätorterna underlättas. Genom planprojekt såsom Västra Krymla och Fagerbjörk kan målpunkter kopplas samman på ett tryggt och trafiksäkert sätt. Utvecklingen med fler elcyklar i samhället ökar räckvidden och detta i kombination med kommunens begränsade avstånd mellan målpunkter gör att fler i framtiden kan välja cykel för resor inom kommunen i takt med att cykelvägsnätet fortsätter att utvecklas. Översiktsplanen pekar på strategiska platser där säkra cykelparkeringar med möjlighet till laddning kan behöva utvecklas.

En aktuell översiktsplan är nyckeln till att kunna fatta snabba och väl förankrade beslut inom området. Historiskt har översiktsplanen visat sig vara ett viktigt verktyg i fråga om att söka statlig medfinansiering till prioriterade infrastrukturprojekt samt i arbetet med länsplanen för regional transportinfrastruktur. Översiktsplanen har tillsammans med andra kommunala styrdokument även varit vägledande och stöd i den utbyggnad av digital infrastruktur som gjorts under 2000-talet. Detta har också skett med hjälp av statliga stöd vilka kunnat sökas tack vare tydlig inriktning på kommunens arbete. Idag har i stort sett alla medborgare tillgång till fiber och anslutningsgraden är hög. I områden nära

kommungränser sker samarbete med grannkommunen för bästa lösning.

Företagandet är högt Trosa kommun och här ryms allt från världsledande forskning och utveckling till fåmansföretag inom en mängd branscher. Arbetet med att ständigt förbättra företagsklimatet och skapa förutsättningar för fortsatt innovation och utveckling är tydligt uttalat och översiktsplanen kan peka på nya möjliga områden för verksamheter. Kommunen är medveten om att efterfrågan är stor på ny verksamhetsmark och därför har arbetet med detta varit prioriterat inför aktuell översiktsplan. I Trosa stad finns begränsade möjligheter att tillskapa ny mark utöver det som redovisas medan i Vagnhärad finns goda förutsättningar för fortsatt utveckling. Även i Västerljung pekas ett område ut för att möjliggöra för företagsetableringar.

Genom kommunens utbyggnadsstrategier ges goda möjligheter för fortsatt utveckling av det lokala näringslivet. Förtätning stärker underlaget i tätorterna för handel, service och tjänster samtidigt som etableringar utmed prioriterade kollektivtrafikstråk ökar förutsättningarna för företag att locka medarbetare att resa på ett mer hållbart sätt. Kollektivtrafiken kan fortsätta utvecklas när underlag byggs genom fler boende och fler företag utmed stråken.

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Relevanta delmål: 11.2 Tillgänglig hållbara transportsystem för alla

11.3 Inkluderande och hållbar urbanisering

11.4 Skydda världens kultur- och naturarv

11.6 Minska städens miljöpåverkan

11.7 Skapa säkra och inkluderande grönområden för alla

11.A Främja nationell och regional utvecklingsplanering

En trygg och hållbar infrastruktur är av betydelse för en långsiktig utveckling av Trosa kommun. Tillgängligheten ska inte vara begränsad till ett fåtal utan gälla alla. Historiskt har Trosa kommun präglats av hög pendling med bil till arbetsplatser framför allt i de södra delarna av Stockholms län. Efter flera år av satsningar på att göra kollektivtrafiken mer attraktiv med fler och tätare direktbussar tillsammans med en utökning av avgångar med tåget har andelen kollektivtrafikresande ökat. Utmaningar finns fortfarande men kommunens prioritering på snabba och effektiva kommunikationer fortsätter och översiktsplanen ger förutsättningar för detta.

Kommunens medborgare är engagerade och deltar på olika sätt i kommunens planering. Översiktsplanen har över tid blivit mer och mer förankrad och allt fler hänvisar till den i kontakt med kommunen. Delaktigheten och intresset i samband med kommunens tidigare översiktsplaneprocesser har varit högt. Om översiktsplanen ska vara ett användbart instrument för kommunen behöver detta fortsätta stärkas. Från kommunen sida är det därför viktigt att information delges samtidigt som synpunkter och inspel hanteras på ett seriöst sätt. Oavsett om ett inspel kommer från en enskild invånare eller en statlig myndighet ska översiktsplanen uppmärksamma det och väga mot andra intressen. I vissa fall revideras planförslaget i andra fall kan andra intressen väga tyngre precis men under samråd och granskning välkomnas synpunkter utifrån målsättningen att ta fram bästa möjliga förslag till ny översiktsplan.

I en växande kommun är det särskilt viktigt att skapa en balans mellan tillväxt och bevarande. Samtidigt måste kommunen få fortsätta utvecklas. Även känsliga miljöer måste ges möjlighet till nya inslag där även dagens arkitektur och gestaltning ges plats. Hela Trosa kommun är rik på fornlämningar, skyddsvärda kulturmiljöer och områden med höga naturvärden. I vissa fall krävs total restriktivitet och då har översiktsplanen över tid lyft behov av naturreservat och skyddande planbestämmelser i kommande detaljplaner medan i andra områden kan dessa värden kombineras med ny bebyggelse. Översiktsplanen redovisar i planförslagen viktiga aspekter som behöver beaktas i det fortsatta planarbetet. Ju tidigare detta redovisas desto bättre såväl för de miljöer som ska skyddas som för intillboende och för den kommande bebyggelsen. Det har i projekt också visat sig möjligt att lyfta fram särskilt viktiga miljöer genom planläggningen där exploatör får bekosta åtgärder för att exempelvis lyfta fram ett fornlämningsområde eller där ett område ges ett naturligt skydd genom detaljplanens bestämmelser och skötselåtgärder kopplade till detta.

Trosa kommuns tätorter är förhållandevis små men det förtar inte vikten av att minska orternas miljöpåverkan. En hållbar hantering av exempelvis avfall och avloppsvatten är av högsta betydelse för att minska påverkan. Översiktsplanen redovisar inriktningen inom detta område inför framtiden. Utbyggnaden av överföringsledningen till Himmerfjärdsverket är ett av kommunen största miljöförbättringsprojekt på lång tid. Att ersätta dagens lokala reningsverk i Trosa stad och Vagnhärad med en anslutning till ett av Europas mest avancerade reningsverk kommer att ge många positiva miljöeffekter inte minst relaterat till Trosaån och Östersjön. Det har också lett till en utveckling av hantering av dagvatten på ett mer långsiktigt hållbart sätt där vattnet också kan bidra till stadsmiljön och den biologiska mångfalden tack vare fler öppna lösningar på sikt i form av gestaltade diken och dammar.

Utbyggnadsstrategin att förtäta befintliga tätorter skulle kunna stå i strid med målet om att skapa säkra och

inkluderande grönområden för alla. Vid vägningen av framtida förtätningsprojekt behöver detta beaktas. Parker, närnaturområden och gröna promenadstråk utmed Trosaån och stadsfjärdarna fyller många funktioner såväl för invånare och besökare som för den biologiska mångfalden. Dessa ytor har också stor betydelse i att kunna fördröja och rena dagvatten vid höga flöden och skyfall eller för att hålla nere temperaturen under perioder med höga temperaturer. Kommunen har över tid arbetat för att skapa attraktiva och välkomnande parker och gröna stråk i tätorterna. Det kan handla om uppgraderingar av lekplatser såsom Skolparken i Västerljung och Spindelparken i Trosa eller att parker rustas och utvecklas som vid Scenparken i Vagnhärad men även att friluftsområden som Vitalis lyfts fram och ges möjlighet att utvecklas för att främja folkhälsa och närrekreation.

Något som också utvecklats under de senaste åren är att anlägga fickparker på ytor som tidigare inte uppfattats som något särskilt, blomsterängar eller bara säkerställa att planteringar integreras i gatumiljön. Det går att konstatera att dessa ytor är mycket uppskattade och särskilt de vid viktiga gångstråk uppskattas mycket av förbipasserande oavsett ålder. Dessa blommande ytor har också en viktig funktion för pollinatörer vilket betyder att en liten yta kan bidra med mycket för den biologiska mångfalden och stärka flera ekosystemtjänster. Ambitionen är att säkerställa tillgänglighet för alla men i vissa fall kan platsen sätta gränser och i arbetet är kommunen mån om att inte förstöra de områden som ska tillgängliggöras. Det gäller framför allt i områden med höga naturvärden eller besvärlig topografi.

Genom kommunens långsiktiga planering och arbete för att möjliggöra fortsatt tillväxt och utveckling skapas förutsättningar för att understödja regionens mål för Sörmland. Trosa kommun arbetar för att skapa förutsättningar för goda livsmiljöer för boende samtidigt som näringslivet ska kunna fortsätta utvecklas. Även mobilitet och tryggad kompetensförsörjning är faktorer kommunen beaktar i avvägningar inom ramen för översiktsplanen. Den fysiska planeringen syftar till att skapa miljöer som bidrar till tillväxt och utveckling för att bidra till såväl en ekonomisk som social hållbarhet på lång sikt i kommunen, länet och därmed även nationellt.

Bedömda miljökonsekvenser:

Översiktsplanens ena utbyggnadsstrategi handlar om att stärka prioriterade kollektivtrafikstråk och därmed förbättra möjligheten att ytterligare utveckla kollektivtrafiken i kommunen. Utsläpp av växthusgaser relaterat till arbets- och studiependling är en stor faktor som kan förklara kommunens klimatpåverkan. Att aktivt verka för att göra kollektivtrafiken mer attraktiv är ett viktigt led i att minska kommunens påverkan. De senaste årens satsningar har lett till att fler väljer att resa kollektivt vilket tillsammans med en kontinuerligt utbyggd digital infrastruktur möjliggör för ett minskat resande i egen bil. Trosa kommun har prioriterat

snabba direktlinjer till viktiga målpunkter vilket visat sig vara framgångsrikt. Att fortsätta detta arbete är av högsta prioritet för kommunen och leder på sikt till positiva miljökonsekvenser.

Trosa kommun är ett av de mest fornlämningsstäta områdena i landet och hänsyn till kulturmiljön är ständigt närvarande i detaljplaneprocessen. Utöver det finns många områden med skyddad natur eller med kända naturvärden som behöver beaktas. Vid planläggning finns en uppenbar risk att dessa värden förstörs eller förvanskas. Samtidigt måste även bebyggelse av idag få ges plats och representera sin tid i historien. Flera områden som översiktsplanen pekar ut behöver förhålla sig till dessa kultur- och naturmiljövärden. Detta beskrivs inför den fortsatta planprocessen under respektive område. Ibland krävs särskilda kulturmiljöutredningar, skyddsbestämmelser eller arkeologiska utredningar. Vid andra tillfällen behöver detaljplanen inventera naturvärden och ta ställning till eventuella kompensationsåtgärder. Utmaningen i en växande kommun är balansen mellan tillväxt och bevarande. Vissa områden är mer känsliga än andra och större krav på anpassningar kan komma att ställas för att undvika negativ påverkan.

Ny bebyggelse ska tillkomma på ett sätt som skapar trygga och attraktiva miljöer för boende och besökare till området. I större verksamhetsområden är det viktigt att beakta trygghetsaspekten särskilt då dessa områden kan upplevas tomma och ödsliga delar av dygnet och därmed kan riskera att vara brottsutsatta. Nya områden ska knyta an till befintliga och bidra till att höja kvaliteten i sitt närområde. För att motverka en negativ miljöpåverkan är det av betydelse att vägar och allmänna ytor utformas på ett sätt som främjar miljökvalitetsnormer för vatten och luft samt minskar risk för buller. Byggnader ska utformas på ett sätt som minimerar negativa effekter. Höjd och skala behöver anpassas till sin omgivning. I vissa delar av kommunen är en tätare struktur eller att byggnader tillåts bli höga möjliga medan i andra behöver bebyggelsen vara glesare och lägre. I kommunen finns områden som är påverkade av riksintressen som framförallt skyddar landskapsbilden t ex riksintresset för Trosaåns dalgång och det för Tureholms slott. Det betyder att ny bebyggelse behöver prövas utifrån det. Särskilda analyser kan behöva tas fram i ett detaljplaneskede.

Vid planläggning och nybyggnation behöver risker såsom exempelvis närhet till transportleder för farligt gods, geotekniska förhållanden och översvämningssrisk beaktas. Inom vissa områden behöver dock åtgärder för att motverka en risk vägas mot andra intressen. Inom riksintresseområdet för Trosa stad t ex där det på sikt kan förekomma risk för översvämning men där kulturmiljöintresset väger tungt kan kulturmiljöintresset vara viktigare att beakta vid nybyggnation än att höja byggnader och mark för att klara framtida höjda havsvattennivåer.

Näringslivet i Trosa kommun är rikt och varierat och med en bredd från världsledande forskning och utveckling till mindre fåmansföretag. Det har historiskt inte funnits någon tyngre industri med risk för föroreningar. Nya verksamhetsområden planeras framförallt i Trosa stad och Vagnhärad och vid planläggning behöver frågor såsom risker i förhållande till tänkt verksamhet beaktas liksom behov av transporter och risker relaterat till det. Ostlänken kommer enbart att trafikeras med persontåg men Södra stambanan kommer finnas kvar för godstrafik. Detta behöver beaktas i kommande detaljplaner i dess närområde.

Trosa kommun är en grön kommun med tillgång till många gröna områden i tätortsnära lägen eller i tätorterna. Genom att peka ut prioriterad grönstruktur i översiktsplanen pekar kommunen på särskilt viktiga områden för såväl biologisk mångfald som för rekreation. Tillgång till gröna områden om det så handlar om parker, åpromenader eller skogsområden är av betydelse på många sätt. Kommunen vill att kommunens invånare ska ha tillgång till dessa områden och försöker tillgängliggöra fler i den mån det är möjligt. Vid planläggning eller där grönområden görs tillgängliga liknande Vitalis friluftsområde är trygghet och säkerhet viktiga aspekter. Tillgängligheten kan i vissa fall behöva anpassas framförallt med hänsyn till naturvärden på platsen. Även kommunens vattennära områden ska vara åtkomliga för så många som möjligt. Det finns flera kommunala bad och skärgården erbjuder en unik möjlighet att ta del av kust och vatten. Inom Trosa kommun råder generellt strandskydd om 100 m längs sjöar och vattendrag och utmed kusten gäller utökat strandskydd om upp till 300 m. I de yttre områdena på fastlandet och i skärgården råder restriktivitet mot ny bebyggelse eller nya detaljplaner.

Mål 13: Bekämpa klimatförändringen

Relevanta delmål: 13.1 Stärk motståndskraften mot och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer
13.2 Integrera åtgärder mot klimatförändringar i politik och planering

Många av de utmaningar kommunen står inför orsakat av ett förändrat klimat är relaterat till vatten i olika former. Det kan bl a handla om att säkerställa dricksvattenförsörjningen, undvika översvämning och skador på befintlig bebyggelse vid kraftig nederbörd, skydda sig mot översvämning orsakat av höjda havsvattennivåer, eller höga flöden i Trosaån, ha förmåga att rena vatten som släpps ut exempelvis dagvatten eller avloppsvatten eller ökad risk för skred relaterat till ökade nederbördsmängder.

Översiktsplanen har gjort en avvägning utifrån ovanstående när det gäller dessa risker. Ny bebyggelse planeras utifrån att klara översiktsplanens rekommenderade höjder och i beskrivningen av föreslagna nya områden redovisas särskilt om några aspekter särskilt behöver utredas t ex översvämningssrisk och geoteknik. I planförslaget redovisas nya exploateringsområden vilka är väl tilltagna eftersom de inte utretts i detalj. Planförslaget ska tolkas att det markerad området har en inriktning som redovisas men inom detta område kan även park- eller naturområden avsättas. Det blir en fråga i nästa skede att utreda.

Genom översiktsplanen skapas en robusthet mot framtida förändringar och risker. Samtidigt behöver befintlig bebyggelse hanteras. Inför ÖP2015 togs en översvämningsskartering fram kopplat till framtida höjda havsvattennivåer. Den visade på att även om flera fastigheter kan påverkas vid en större höjning av havsvattennivån är det förhållandevis få byggnader som påverkas. Av samhällsviktiga funktioner finns endast en som är i riskzonen och det är Trosa reningsverk som inom några år kommer att avvecklas och ersättas av en pumpstation och överföringsledning till Himmerfjärdsverket.

En hållbar planering för att kunna motstå eller minska effekterna av ett framtida klimat genomsyrar kommunens planering och politik. Översiktsplanen syftar till att peka ut områden i hållbara lägen, stärka underlaget för kollektivtrafiken för att minska antalet bilresor, underlätta för medborgare och företag att planera mer energieffektivt och därmed minska energiförbrukningen totalt även om kommunen kommer fortsätta växa. Samhällsplaneringen ska väga en mängd intressen mot varandra och samtidigt verka för en hållbar fortsatt utveckling av Trosa kommun.

Bedömda miljökonsekvenser:

I ett förändrat klimat behöver kommunen framför allt hantera risker relaterat till vatten och höjda temperaturer. Tätare och mer intensiva skyfall, häftigare snösmältning, höjda havsvattennivåer, värre flöden i åar och vattendrag samt längre perioder av värmebölja är något översiktsplanen måste förhålla sig till. Inom tätbebyggda områden behöver översvämningssytor behöver säkerställas och möjlighet till fördröjning och rening av regnvatten planläggas och byggas ut för att minimera risken för överbelastning i reningsverk när dagvatten översvämmas. Även parkmiljöer får en ökad betydelse såväl för att hantera vatten men också för att sänka temperaturen.

En annan fråga som behöver beaktas vid ett förändrat klimat är den ökade risken för skred och hur de geotekniska förhållandena ser ut. Trosa kommun har generellt besvärslig geoteknik då mycket av bebyggelsen är lokaliserad på gammal sjöbotten med mycket varierande avstånd till fast mark utgör detta ofta en fråga att hantera i bygglov och detaljplaner. Sedan skredet i Vagnhärad år 1997 har omfattande skredkarteringar tagits fram och åtgärder har utförts

för att minimera risken för att det ska hända igen. Åstråder har grävts ut och stabiliserats i Vagnhärad och i Trosa är majoriteten av åstränderna kajskodda vilka kontinuerligt underhålls och besiktas. När geotekniska utredningar krävs i detaljplaner ska dessa hållas på en rimlig nivå. Syftet är att säkerställa att området är möjligt att planlägga och lämpligt enligt gällande lagstiftning. Mer detaljerade geotekniska utredningar kommer senare i projekteringsskedet av infrastruktur och bebyggelse. Ofta krävs grundläggningsåtgärder av olika slag. Vilken metod som väljs kan avgöras först när en byggnad eller infrastruktur projekteras.

Kommande detaljplaner behöver utreda risk för översvämning, hantering av dagvatten, säkerställa flödesvägar och översvämningsytor. I vissa delar av kommunen är risk för framtida stigande havsvattennivåer aktuellt och där handlar det om att förhålla sig till den lägsta golvnivå som översiktsplanen föreskriver. I de flesta kustnära lägen som är bebyggda finns gällande detaljplaner där bebyggelsen är placerad på ett sätt som minimerar risken för översvämning från Östersjön. Med tanke på det utökade strandskyddet om 300 m är nya detaljplaner eller avstyckningar och bygglov på jungfrulig mark inom detta område högst osannolika och därmed är risken obetydlig för att ny bebyggelse ska drabbas av detta.

Med ett förändrat klimat kan även höjda temperaturer bli ett faktum under längre perioder. Kommunen behöver ha beredskap med reservkraft för särskilda boenden och vid anläggande av skolor och förskolor kan skuggande träd vara viktiga att prioritera. I samhällsbyggnadsprocessen behöver därför parkytor och grönstråk samt behov att skydda träd och annan växtlighet vägas in och ibland ges särskilda bestämmelser i detaljplaner. Eftersom växtlighet kan bidra till att sänka temperaturen i sin omgivning kan bevarandet av detta komma i konflikt med kommunens strategi att förtäta i tätorterna. Det kan få till följd att ett enskilt förslag till ny bebyggelse väger lättare än kommunens behov att kunna säkerställa en rimlig temperatur vid värmeböljor.

Mål 14: Hav och marina resurser

Relevanta delmål: 14.1 Minska föroreningarna i haven
14.5 Bevaka kust- och havsområden

Östersjön och dess grunda vikar uppfyller inte miljökvalitetsnormer för vatten vare sig kemiskt eller ekologiskt. Övergödning är ett omfattande problem och Trosa kommun arbetar på flera sätt att minska påverkan och förbättra

statusen. Genom Trosaåns vattenvårdsförbund samarbetar Trosa med övriga kommuner och fastighetsägare inom avrinningsområdet. Syftet är att kartlägga och informera om vattenmiljön i hela avrinningsområdet och bidra till ett samordnat vattenvårdsarbete som bl a sker i projektform. Genom att minska näringsläckage och att föroreningar sprids ges bättre förutsättningar för Östersjön. Utmed kusten är Trosa kommun delaktig i Svealandskustens vattenvårdsförbund som har ett motsvarande uppdrag. Andra åtgärder kommunen arbetar med för att minska föroreningar och övergödning är att kontinuerligt inventera enskilda avlopp, ersätta befintliga reningsverk med en anslutning till Himmerfjärdsverket och genom Vattentjänstplanen planera för fortsatt utbyggnad av kommunens va-nät.

I Trosa kommun råder generellt 100 m strandskydd utmed sjöar och vattendrag. Utmed kusten gäller utökat strandskydd på upp till 300 m och det inte finns detaljplaner som reglerar om annat. Översiktsplanen ger riktlinjer för byggnation på landsbygden i kust- och vattennära läge och i det fall nya utbyggnadsområden pekas ut inom 100 m från stranden anges detta i beskrivningen. På landsbygden möjliggör översiktsplanen i första hand komplettering invid befintlig bebyggelse men i övrigt finns inga förslag till nya planområden. Strandskyddslagstiftningen tillsammans med flera andra starka allmänna intressen begränsar möjligheterna till nyetableringar i strandnära lägen.

Bedömda miljökonsekvenser:

Endast två vattendrag uppfyller miljökvalitetsnormer för vatten, Gisesjön och Björken. Skyddet av dessa är därför av högsta betydelse vilket får konsekvenser för möjligheten att anlägga enskild avloppsanläggning samt möjlighet att bygga och stycka av nya fastigheter. Kustvattnet och övriga vattendrag uppnår inte godkänd status vare sig ekologiskt eller kemiskt och kommunen bedriver ett aktivt arbete bl a genom Trosaåns vattenvårdsförbund och Svealandskustens vattenvårdsförbund för att förbättra förutsättningarna och minska påverkan på vattenmiljöerna. I nya detaljplaner behöver dagvattenutredningar tas fram som visar på att miljökvalitetsnormerna för vatten inte försämrats på något sätt eller att planförslaget kan resultera i negativa miljökonsekvenser.

Trosa kommun ska senast 2028 ansluta sig till Himmerfjärdsverket för hantering av kommunens avloppsvatten. Detta kommer innebära en långsiktig mer hållbar lösning för kommunen och bedöms kunna ge goda effekter för Östersjön. Miljökontorets kontinuerliga inventering av enskilda avloppsanläggningar fortsätter under planperioden och kommunens vattentjänstplan bidrar till en hållbar va-planering och prioritering av anslutningar till det kommunala va-nätet. I en del fritidshusområden kan det vara besvärligt att anordna en enskild avloppslösning p g a topografi och avstånd till väg. Genom vattentjänstplanen finns en beredskap inför framtida utbyggnad av det kommunala nätet.

Övergödning är ett problem för Östersjön och framförallt dess grunda vikar. I Trosa stad växer breda vassbälten utmed stadsfjärdarna vilka gynnas av näringstillförseln från Trosaån men där miljön för fiskar och fåglar blir sämre. Den ensidiga strandmiljön där mindre lekvikar saknas där småfisk och yngel kan söka skydd gör att livsmiljön för fiskar blir sämre i kombination med den skarvpopulation som tillåtit breda ut sig och som födosöker dessa grunda vikar. Genom projekt att minska näringsläckaget från exempelvis Trosaån eller musselodlingar i Hållsviken görs försök att förbättra vattenmiljön i Östersjön. Sammantaget bidrar kommunens arbete i dessa vattenfrågor till att stärka vattenmiljöer i kommunen och bidra till positiva miljökonsekvenser.

Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald

Relevanta delmål: 15.5 Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer

Genom översiktsplanens tydlighet kring framtida områden för utveckling men också områden med prioriterad grönstruktur ges tydliga spelregler för kommunens framtida utveckling. Inom de områden som pekats ut för nya bostäder, verksamheter mm finns ytor även för gröna och blå värden. Genom utformning av exempelvis dagvattenhantering, gatumiljöer eller fastighetsindelning kan exploatering och biologisk mångfald kombineras. Att arbeta med att ta tillvara ekosystemtjänster och arbeta strategiskt med de gröna ytorna kan målet stärkas även om ytor tas i anspråk för annat. Det handlar bl a om att tidigt göra hållbara val av växtmaterial och att säkerställa framtida drift av exempelvis växtbäddar, diken och dammar och således bara planlägga för sådant som kommer att kunna skötas och fungera även på sikt i stadsmiljön.

Även mindre parkmiljöer och grönområden kan bidra till att stärka ekosystemtjänster och därför har det varit viktigt för kommunen att fortsätta arbetet med att markera och komplettera områden med prioriterad grönstruktur. Fokus har i synnerhet varit att identifiera områden i tätorterna men även på landsbygden framförallt i Hunga strövområde och i norra Vagnhärad har nya områden lagts till. I en växande kommun är detta viktigt inte minst i tätorterna.

När nya utbyggnadsområden eller ytterligare områden med prioriterad grönstruktur markerats har det gjorts utifrån ekologiska samband och spridningskorridorer. I översiktsplanen redovisas viktiga spridningssamband över

kommunen. Dessa har kopplingar in i tätorterna och dessa stråk har varit viktiga i bedömningen av lämpligheten av nya planområden. Översiktsplanen syftar till att skydda och stärka den biologiska mångfalden såväl i tätorterna som på landsbygden.

Bedömda miljökonsekvenser:

Översiktsplanen pekar ut stora områden mellan Trosa stad och Vagnhärad samt inom samtliga tre tätorter som prioriterad grönstruktur. Detta tillsammans med redovisade spridningssamband ger ett bra underlag i bedömningen av nya föreslagna exploateringsområden eller förhandsbesked och ger en god grund till att inte skapa negativa miljökonsekvenser vid beslut om ny bebyggelse. Inom ramen för detaljplaner kan artskydd och inventering av naturvärden bli aktuellt för att dels anpassa planförlagen samt dels föreslå kompensationsåtgärder vid behov.

För att värna den biologiska mångfalden behövs både stora sammanhängande naturområden men också länkar mellan dessa är viktiga att beakta. Inom tätorterna utgör parker och gröna stråk viktiga element för att säkerställa för djur, växter och svampar. Vissa områden har formella skydd men det gäller inte alltid. Förslag till ny bebyggelse behöver förhålla sig till detta och översiktsplanens förslag har vägts mot dessa intressen. Dock kan det i vissa områden behöva utredas ytterligare och i de fall har detta noterats i presentationen av planförlagen.

I utformningen av nya områden kan det gröna ges mer plats t ex genom gestaltade dagvattenanläggningar i form av diken och dammar eller planteringar och växtbäddar utmed vägar. Det finns också möjlighet att använda sig av sedumtak helt eller delvis i nya områden för att både få in grönska och främja den biologiska mångfalden men också för att på ett bra sätt omhänderta dagvatten. I vissa fall kan skyddsbestämmelser krävas i detaljplaner och i vissa fall kommer kommunen ställa krav på kompensationsåtgärder vilka regleras i exploateringsavtal kopplat till detaljplanen.

Kategori 2: Möjlighet att stödja

Mål 2: Ingen hunger

Relevanta delmål: 2.4 Hållbar livsmedelsproduktion och motståndskraftiga jordbruksmetoder

Översiktsplanen har inriktat sig mot att främja lokal livsmedelsproduktion och tydliggjort att jordbruksmark endast

undantagsvis ska kunna tas i anspråk för annat. Detta behöver i så fall utredas inom ramen för kommande detaljplan i det fall detta skulle vara aktuellt. De ytor som markerats har bedömts ha ett mindre brukningsvärde och vara avskilda från övriga större sammanhållna markarealer. Det generella biotopskyddet för exempelvis åkerholmar dikeskanter samt vägningsen mot intresset att bevara åkermarken mm behöver hanteras i kommande detaljplaner.

Att arbeta för att värna åkermark och jordbruksproduktion samt att möjliggöra för odling för invånare som kanske saknar egen tomt ökar också kommunens motståndskraft ur ett beredskapsperspektiv. Åkermarken har också betydelse för att upprätthålla ekosystemen och bidrar till att motverka effekter av ett framtida förändrat klimat.

Bedömda miljökonsekvenser:

Översiktsplanen är tydlig med att åkermark endast undantagsvis ska tas i anspråk för annat än jordbruk. Översiktsplanen pekar ut några områden som berör mark som idag brukas, framförallt i Vagnhärad men även i Västerljung. Samtliga områden är förenliga med kommunens utbyggnadsstrategi men kan samtidigt strida mot inriktningen att inte omvandla jordbruksmark till annat. Att värna lokal jordbruksproduktion är viktigt inte bara utifrån ett biologiskt perspektiv utan också för att öka beredskapsförmågan. Att även arbeta för att möjliggöra odling för privatpersoner är positivt både för miljön men också för samhällets motståndskraft i stort.

I arbetet med översiktsplanen har en avvägning gjorts för de utpekade områdena där det övergripande samhällsbyggnadsintresset att utveckla befintliga tätorter vägts mot en rad allmänna intressen inom aktuellt område och i andra delar av respektive tätort. I en kommande detaljplan behöver detta motiveras och tydliggöras på vilket sätt det är lämpligt att ändra användningen och frånga översiktsplanens rekommendation och det utpekade riksintresset jordbruksmark utgör.

Mål 3: Hälsa och välbefinnande

Relevanta delmål: Inom detta delmål finns inget delmål som berör översiktsplanen

Även om de globala målen framför allt fokuserar på att begränsa spridning av sjukdomar, tillgängliggöra sjukvård för fler, vaccination mm så har översiktsplanen möjlighet att stärka förutsättningarna för hälsa och välbefinnande på en generell nivå.

Översiktsplanen syftar till att möjliggöra nya boendeytområden som främjar folkhälsa och därmed bidrar till att stärka hälsa och välbefinnande. Genom att tillgängliggöra och säkerställa tillgång till naturområden, parker, lek och aktivitet, sportanläggningar såsom Skärlagsvallen, Häradsvallen och liknande kan kommunen arbeta för en stärkt folkhälsa samt både spontan och organiserad rörelse. Ambitionen är att tillgängliggöra för alla men ibland kan områden ha höga naturvärden eller besvärlig topografi som kräver att vägar och stigar behöver anpassas på ett mer omfattande sätt för att uppnå detta. Det kan innebära att i dessa områden väger hänsyn till natur och omgivning högre än full tillgänglighet. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att de flesta områden kan tillgänglighetsanpassas på ett sätt som gör det enkelt att, helt eller delvis, nå för alla oavsett nivå på rörlighet.

Översiktsplanen kan vidare peka ut områden lämpliga för funktioner såsom trygghetsboenden och kommunens behov av en utvecklad primärvård mm. I vissa fall har kommunen sedan rådighet över genomförandet medan i andra fall behöver externa aktörer bli delaktiga.

Bedömda miljökonsekvenser:

Översiktsplanen är på många sätt ett verktyg att arbeta för ökad folkhälsa. Områden pekas ut som prioriterad grönstruktur för att säkerställa attraktiva stråk, parker eller större strövyområden. I Trosa stad och Vagnhärad finns naturområden vid Vitalis friluftsområde och Häradsvallen som både kan erbjuda naturupplevelser via elljusspårerna samt olika typer av aktiviteter såsom utegym, höghöjdsbana, mtb-leder, frisbeegolf, skidspår och skidbacke. Att främja rörelse i alla dess former ger goda förutsättningar för en ökad folkhälsa hos kommunens medborgare.

Men det är inte alltid de stora insatserna som kan ha störst betydelse. Under senare år har Trosa kommun arbetat mycket med att skapa fina parkmiljöer och planteringar som utöver värdet för den biologiska mångfalden även ger höga upplevelsevärden. Detta tillsammans med strategiskt placerade sittplatser invid gångstråk och planteringar gör det möjligt för fler att gå till målpunkter såsom vårdcentralen, matbutiker mm. Att ges möjlighet till en stunds vila kan vara nyckeln till att en person som normalt inte skulle ta en promenad eller överhuvudtaget gå ut ändå väljer att göra det. Forskning visar att fysisk aktivitet även om det sker i mindre skala har stor betydelse för hälsa och välbefinnande. Natur i alla dess former kan erbjuda ekosystemtjänster som förutom att stödja genom att bli en vara livsmiljöer för djur och växter kan ge möjlighet till rekreation och välbefinnande för oss människor.

När det gäller planering av t ex särskilda boenden, förskolor och skolor har utemiljön stor betydelse. Det är visserligen inte översiktsplanens roll att planera för utformning av gårdar och möjlighet till aktiviteter där men valet av plats görs i översiktsplanen och då behöver förutsättningarna för fysisk aktivitet finnas med i kriterierna för det valet. Generellt går

det att konstatera att utöver positiva hälsoeffekter den prioriterade grönstrukturen och mindre gröna områden bidrar till blir den sammanlagda effekten utpekanden i översiktsplanen bidrar till positiva miljökonsekvenser.

I översiktsplanen pekas flera nya boendeyröden ut liksom strategisk mark som kan komma att innehålla bostäder på sikt. Vid urvalet har förslagen vägts mot flera riskfaktorer såsom buller, risker kopplat till farligt gods, störning från verksamheter mm. Även om Trosa är en förhållandevis liten kommun där risker för den typen av påverkan är mindre jämfört med större kommunen behöver det beaktas. I vissa fall kommer dessa frågor behöva utredas särskilt i detaljplaneskedet och då finns detta angivet i översiktsplanens plankarta. Planförslaget som sådant ska verka för att inte bidra till mer påverkan av ovanstående vilket skulle kunna innebära negativa miljökonsekvenser för kommunen.

Mål 4: God utbildning för alla

Relevanta delmål: 4.A Skapa inkluderande och trygga utbildningsmiljöer

Det globala målet är mer riktat mot att stärka utbildningen i världen genom att bli mer jämlika förhållanden samt säkerställa utbildning för barn och unga oavsett ekonomiska förutsättningar. För översiktsplanen handlar målet snarare om att säkerställa förutsättningar för fortsatt kvalitet och tillgänglighet till skola och utbildning. I en växande kommun är detta särskilt viktigt för att kunna fortsätta vara attraktiv. Översiktsplanen för ett resonemang kring framtida etableringar av nya grundskolor i Trosa stad och Vagnhärad. Exakt lokalisering är i dagsläget svårt att uttala sig om men detta kommer att tydliggöras längre fram i planperioden.

Mål 5: Jämställdhet

Relevanta delmål: Inom detta delmål finns inget delmål som berör översiktsplanen

Målen kopplat till jämställdhet syftar till att stärka flickor och kvinnors rättigheter, rätt till utbildning, självständighet mm.

Fokus är kanske framför allt riktat mot mindre utvecklade länder men givetvis finns ett arbete att göra även i Sverige. Dock är målen inte inriktade frågor som relaterar till mark- och vattenanvändningen. Sett i ett översiktsplanesammanhang behöver kommunen säkerställa att framtida boendeyröden, stadsmiljöer och kommunikationer bidrar till att stärka jämställdhet. Att arbeta med trygghet, säkerhet och tillgänglighet är något som skapar attraktiva och trivsamma miljöer samtidigt som jämställdhet stärks för alla parter.

Mål 6: Rent vatten och sanitet

Relevanta delmål: 6.3 Förbättra vattenkvalitet och avloppsrening samt öka återanvändning

I en växande kommun är det av högsta betydelse att säkerställa vattenkvalitet och avloppsrening på ett långsiktigt hållbart sätt. Trosa kommun har beslutat att dels ersätta

dagens två reningsverk med en överföringsledning till Himmerfjärdsverkets reningsanläggning, hantera dagvatten på ett sätt att det inte påverkar recipient negativt samtidigt som det används för att stärka stadsmiljön samt slutligen arbeta för att ta fram nya föreskrifter och skyddsområden för kommunens huvudvattentäkt. Detta sammantaget gör att kommunens översiktsplan stärker och skapar bättre förutsättningar för att uppnå det globala målet om rent vatten och sanitet. Samtidigt har kommunen också ett ansvar att genom en aktiv tillsyn säkerställa att påverkan från enskilda avloppsanläggningar minimeras.

Bedömda miljökonsekvenser:

Trosa kommun kommer inom något år att ersätta dagens reningsverk i Trosa stad och Vagnhärad med en överföringsledning till Himmerfjärdsverket. Det kommer innebära att kommunen får en tillförlitlig och långsiktig lösning för att rena avloppsvatten. Dagens lösning med två reningsverk och efterpoleringssteg i Trosa respektive Vagnhäradsvärmarker uppfyller gällande krav och säkerställer funktionen men den ger begränsningar inför framtiden. Genom anslutningen säkerställs kapacitet för lång tid framåt samt att reningen sker på bästa möjliga sätt. Kommunen hade annars stått inför omfattande investeringar i två gamla reningsverk som periodvis varit känsliga när exempelvis höga flöden av dagvatten passerat genom verken. Genom att säkerställa en långsiktigt hållbar avloppshantering ges bättre förutsättningar för stadsfjärdarna och Tureholmsviken och därmed möjligheter för en förbättring av miljökonsekvensnormer för vatten såväl i Östersjön som för Trosaan.

Parallellt med att uppgradera reningen i det kommunala avloppsnätet pågår en kontinuerlig inventering och tillsyn av enskilda avloppsanläggningar. Det handlar både om enskilda fastighetsägare som enskilda större reningsverk som t ex Lövsta och Sund. I Sund har samfällighetsföreningen investerat i ett eftersteg i form av en våtmark vilket både är till gagn för reningen och sin tur sjön Sillen och Trosaån men också för att gynna den biologiska mångfalden.

Tillsynen kommer fortsätta och genom kommunens vattentjänstplan sker också en aktiv planering för en fortsatt utbyggnad av det kommunala nätet bl a utifrån framtida behov att ansluta fritidshusområden med begränsad möjlighet att ordna egna lösningar. Översiktsplanen beaktar dessa utbyggnadsplaner och detta har varit viktiga underlag i beslutet om vilka områden som pekas ut i planförslaget. För att minska befintlig bebyggelse och kommande boendeområdets miljöpåverkan är en hållbar vatten- och avloppsförslörjning kritisk.

När det gäller dagvatten arbetar kommunen utifrån principen att omhändertagande och rening ska ske där det uppkommer genom olika typer av lösningar. Det handlar både om att kommunen inte vill belasta avloppsnätet och kommande anslutning till Himmerfjärdsverket med ovidkommande vatten men också om att

markförutsättningarna i kommunen i stora delar begränsar möjligheten till infiltration och fördröjning. Inom ramen för kommunens detaljplaner utreds och säkerställs möjligheten till att ta hand om dagvatten. Här kan en hel del positiva miljökonsekvenser uppstå genom att använda sig av växtbäddar, öppna dagvattendiken och dammar. Utöver de ekologiska värdena finns även vinster för stadsmiljön och hur den upplevs. Att få in mer grönt i den redan gröna kommunen ger många positiva effekter. Viktigt i detta arbete är dock att redan i ett tidigt skede integrera kommunens Tekniska enhet som ansvarar för framtida drift och underhåll samt att rätt val av växter och material görs. I vissa fall handlar det om val av träd som ska passa för platsen och klara ett framtida ändrat klimat och ibland behöver växter kunna översvämmas av saltvatten periodvis. Detta fokus är mycket viktigt ur ett gestaltningsspektiv men i synnerhet för att säkerställa funktionen över tid. Genom ett aktivt arbete med att hantera dagvatten ges bättre förutsättningar för en gynnsam utveckling för miljö kvalitetsnormerna för vatten i kommunens vattendrag och utmed kusten.

Mål 7: Hållbar energi för alla

Relevanta delmål: 7.2 Öka andelen förnybarenergi i världen

Genom översiktsplanen ges förutsättningar för att öka andelen förnybar energi. Kommunen är generellt positiv till etablering av förnyelsebar energi men varje enskild fråga behöver utredas utifrån varje plats förutsättningar. I vissa fall kan man nå kompromisser där exempelvis solceller kan integreras i taktytor utan att höga kulturmiljövärden påverkas medan i andra fall väger andra allmänna intressen tyngre än intresset att bygga ut det förnyelsebara. I en kommun med över 90% av ytan täckt av riksintressen, i många fall flera överlappande, i kombination med att stora delar utgörs av skyddad natur och/eller fornlämningar blir varje enskild fråga en avvägning där intresset att bygga ut exempelvis solceller eller vindkraft måste bedömas utifrån andra intressen. Trosa kommun har visserligen tagit ett tydligt ställningstagande mot riksintresseområdet för havsbaserad vindkraft i kommunen men det innebär inte att andra vindkraftetableringar är omöjliga i kommunen.

I kommunens Energi- och klimatplan formuleras mål och åtgärder för att minska energiförbrukningen i samt hur kommunen ska arbeta för att uppnå detta. I en växande kommun är detta en utmaning då energieffektiviseringar och minskat bilresande kanske minskar påverkan per capita men i takt med att befolkningen ökar får det effekter på kommunens totala resultat. Översiktsplanen syftar till att stärka de mål som Energi- och klimatplanen fastställt.

Bedömda miljökonsekvenser:

Frågan om en ren och tillförlitlig energiförsörjning har under de senaste åren aktualiserats allt mer. Priser har fluktuerat mycket och periodvis har varningar utfärdats för att delar av elnätet riskerar att inte kunna leverera i samband med toppar på förbrukningen. Inom vissa delar av landet har företag inte kunnat expandera sin verksamhet eller nya anslutningar har begränsats p g a begränsningar i elnätet. Samtidigt har fokus i samhället varit på att möjliggöra för mer förnybar energi, trygg baskraft samt att möjliggöra för energieffektiviseringar.

Trosa kommun har genom sin kostnadsfria energi- och klimatrådgivning hjälpt medborgare och företag att hitta möjligheter att sänka sin energiförbrukning och samtidigt utreda möjligheten till att själv installera exempelvis solceller. Sedan flera år tillbaka erbjuder kommunen tjänsten Solkartan för att fastighetsägare ska kunna se vilka möjligheter som finns på sin fastighet. Redan innan det beslutades om bygglovsbefrielse för solceller på tak har det sedan länge varit taxebefriat att söka bygglov för solceller i Trosa kommun. Idag är många tak försedda med solceller vilket är särskilt positivt på äldre hus som är byggda enligt helt andra energikrav än idag. Ett äldre hus med exempelvis direktverkande el kan vara svårt att energieffektivisera utan att kostnaden blir hög eller förutsätter större ombyggnation och då kan installation av solceller vara ett möjligt sätt att sänka sin energiförbrukning från nätet.

Solceller kan dock ha påverkan på sin omgivning gestaltningsmässigt. Det har gjort att kommunen i översiktsplanen pekat på områden där det inte är lämpligt att installera solceller. Påverkan på i synnerhet kulturmiljön blir för stor och det kan även riskera att påtagligt skada riksintressen såsom det för Trosa stad. I takt med teknikutvecklingen kan möjlighet finnas även i känsliga kulturmiljöer men varje fråga måste i så fall bedömas utifrån sina förutsättningar. Sammantaget bedömer dock Trosa kommun att möjligheten att anlägga solceller är god och det ger också bra förutsättningar att ställa om till mer förnyelsebar energi i kommunen i enlighet med Energi- och klimatplanens inriktning. Med en klok utformning och rimlig bedömning gentemot andra allmänna intressen kan en fortsatt utveckling vara möjligt utan att risker negativa miljökonsekvenser.

Under den senaste planperioden har Trosa kommun tagit ställning mot ett projekt som rör riksintresseområdet för havsbaserad vindkraft vid Långgrund. Företaget bakom projektet gav in en ansökan till Mark- och miljödomstolen om tillstånd för området och Trosa kommun lämnade liksom fyra av fem berörda kommuner in ett yttrande där förslaget avstyrktes. Skälet till avstyrkan var att en storskalig vindkraftsanläggning bl a skulle riskera att påtagligt skada en mängd riksintressen, en etablering skulle försvåra för Försvaret samt att det stred mot Havsplanen. I förslag till ny översiktsplan vidhåller Trosa kommun denna synpunkt och översiktsplanen avstyrker etablering inom riksintresseområdet och föreslår att riksintresset tas bort. Samtidigt är översiktsplanen öppen för etablering av vindkraft i kommunen men i en betydligt mindre skala förutsatt att det är möjligt på föreslagen plats. Det finns idag några gårdsverk i kommunen. En etablering vid Långgrund hade förvisso kunnat bidra med förnyelsebar energi men de skador en etablering hade inneburit hade givit betydligt högre negativa miljökonsekvenser.

Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Relevanta delmål: 8.1 Hållbar ekonomisk tillväxt
8.9 Främja gynnsam och hållbar turism

Översiktsplanen bidrar till målet genom att planera för nya verksamhetsområden, utbyggd infrastruktur och kollektivtrafik samt fortsätta planera för förskola och skola. Målet är att möjliggöra en fortsatt utveckling av kommunens näringsliv och skapa förutsättningar för utbildning för att säkerställa framtida kompetensförsörjning. I en växande kommun är det också av betydelse att planera för en varierad bostads-

marknad med en variation av utbud och upplåtelseformer. Väl utbyggd infrastruktur och kollektivtrafik ger det lokala näringslivet förutsättningar för att fortsätta växa och utvecklas. I vissa fall har kommunen själv rådighet över frågan men i andra krävs samarbeten med såväl statliga som regionala aktörer. Administrativa gränser såsom kommun- eller länsgränser får inte bromsa eller hindra den typen av samverkan.

Kommunens översiktsplan ska samtidigt som den redovisar möjlighet till utveckling och tillväxt säkerställa att detta inte sker på bekostnad av långsiktig hållbarhet. Samarbetet med det lokala näringslivet är mycket bra och det finns en hög tilltro till kommunens hållbarhetsarbete och myndighetsutövning.

Besöksnäringen är nationellt en av de snabbast växande näringarna och har stor betydelse för Trosa kommun. Tack vare en stark besöksnäring är förutsättningarna goda för exempelvis kommunens ungdomar att få ett första arbete. Kommunen har historiskt varit en attraktiv besöksort och utbudet har under 2000-talet utvecklats både till antal och innehåll. Översiktsplanen pekar på områden som på olika sätt har särskild betydelse för besöksnäringen och utöver detta hanterar planen frågor såsom kommunikationer, värna och stärka gröna och blå områden samt utveckla våra tätorter utifrån respektive Orts kvaliteter och särart. De kvaliteter som lockar besökare bidrar också till en ökad livskvalitet för kommunens medborgare. Utbudet på varor och tjänster, restauranger och caféer, aktiviteter och mycket mer stärks när besöksnäringen utvecklas och lockar fler.

Mål 10: Minskad ojämlikhet

Relevanta delmål: Inom detta delmål finns inget delmål som berör översiktsplanen

Det globala målet saknar delmål som kopplar an på kommunens översiktsplan. Genom översiktsplanen ges förutsättningar för att planera för en hållbar stadsmiljö och en sammanhållen kommun. Utifrån det ges möjlighet till jämlikhet, god hälsa och tillfällen att ta del av samhället. Planeringen ska verka för att skapa mötesplatser som är

inbjudande för kommunens medborgare och planeringen i sig kan vara ett sätt att öka delaktigheten och dialogen mellan medborgare, näringsliv, föreningar och kommunen.

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion

Relevanta delmål: 12.5 Minska mängden avfall markant

Översiktsplanen syftar till att redovisa hur kommunen ser framför sig framtida mark- och vattenanvändning. Vilka områden ska bebyggas och vilka områden ska bevaras. Samtidigt riskerar en fortsatt tillväxt att påverka samhället på ett negativt sätt om inte kloka avvägningar görs mellan olika intressen. När fler människor bor och verkar inom ett område leder det till att naturresurser förbrukas och mängden avfall riskerar att öka. En hållbar hantering av avfall leder till att fler material och ämnen kan återvinnas samtidigt som gifter och farligt avfall hanteras på ett sätt som minimerar risken för skador och föroreningar. Trosa kommun arbetar med att det ska vara enkelt att göra rätt såväl för medborgare som företag.

Bedömda miljökonsekvenser:

Korslöt är Trosa kommuns återvinningscentral och den har genomgått en omfattande förändring under planperioden. Mottagningen av avfall har avsevärt förbättrats och hanteringen har styrts upp på ett bra sätt såväl för medborgare som företag. Parallellt pågår arbetet med fastighetsnära insamling vilket kommer få effekter samhället i stort. Dagens återvinningsstationer kommer att helt eller delvis ersättas av fastighetsnära insamling av avfall. Det kommer betyda att det inom befintlig bebyggelse kommer ske förändring kring avfallshantering där kärl byts ut och ersätts med nya med fler funktioner samt att det inom nya boendeytområden kan ställas andra krav på byggnader eller platser för avfallet. Det regleras inte i översiktsplanen hur detta ska lösas men inom de områden som markeras kommer mark behöva avsättas för ändamålet och därmed behöver detta beaktas i kommande detaljplaner.

De ytor som friställs när återvinningsstationer blir ersatta med den fastighetsnära hämtningen kommer att bli tillgängliga för annat. Det har inte varit aktuellt att göra särskilda markeringar i plankartan men förändringar av markanvändningen kan ske inom dessa områden. Målet med den förändrade lagstiftningen och kommunens arbete såväl vid Korslöt som med hämtning av avfall är att minska risken för att avfall hamnar på fel plats med negativa miljökonsekvenser som följd.

Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen

Relevanta delmål: Inom detta delmål finns inget delmål som berör översiktsplanen

Även om det inom mål 16 inte finns något delmål som direkt berör översiktsplanen utgör kommunens samhällsplanering

och demokratiska process ett exempel på hur den lokala nivån kan stärka samhället i syfte att uppnå mål 16 globalt. Plan- och bygglagens fastställda process där allmänhet och andra aktörer bjuds in att ta del av förslag och lämna synpunkter utgör en naturlig del av vårt samhälle men som inte kan tas för givet överallt. Trosa kommun har under lång tid arbetat kontinuerligt med översiktsplanen och i samband med det bjudit in till dialog och samverkan. Detta arbete har visat sig uppskattas av medborgarna och är inte minst otroligt viktigt för framtagandet av kommunens översiktsplan bl a när det gäller inhämtning av information och synpunkter men också för att förankra kommunens långsiktiga planering.

Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap

Relevanta delmål: 17.4 Stärk politisk samstämmighet för hållbar utveckling
17.19 Uppmuntra effektiva partnerskap

Den demokratiska processen att ta fram översiktsplanen kan vara ett verktyg för att förankra och öka förståelsen för ett gemensamt arbete för hållbar utveckling. Det här gäller såväl internt inom kommunens organisation men också externt gentemot medborgare, näringsliv och andra intressenter. Genom att t ex via hållbarhetsbedömningen koppla ihop de globala målen till det som planeras och genomförs på den lokala ökar förståelsen för sambanden och vars och ens ansvar för en hållbar utveckling. Abstrakta mål och strategier kan på så sätt bli mer tydliga och förankrade vilket är en förutsättning för att samhället ska gå i rätt riktning. I samma anda som Fastlagd kurs för Trosa kommun uppmuntrar Agenda 2030 till nya former av partnerskap och

effektivitet. Detta är ett arbetssätt som funnits i kommunen länge och utgör en naturlig del i den dagliga verksamheten. Kommunen kan ge förutsättningar men det är tillsammans med andra genomförandet kan garanteras på bred front. Det kan både handla om lokala initiativ och företag men också andra partners på regional och statlig nivå. Ett gott samarbete mot ett gemensamt mål ger mer utväxling för varje utförd insats eller spenderad krona. Att fortsätta arbeta enligt Fastlagd kurs för Trosa kommun är en av nycklarna för en fortsatt positiv utveckling men också för en långsiktig hållbarhet.

Övriga mål fokuserar främst på arbete inom utvecklingsländer vilket givetvis är viktigt för hållbarhet på global nivå men dessa mål hanteras inte inom kommunens översiktsplan.

Kategori 3: Begränsad påverkan

Mål 1: Ingen fattigdom

Relevanta delmål: Inom detta delmål finns inget delmål som berör översiktsplanen

Översiktsplanens möjlighet att minska fattigdomen i världen är begränsade. Genom kommunens planering kan förutsättningar ges för ett ökat välbefinnande i Trosa kommun med

fler möjligheter till företagsetableringar och utveckling av det lokala näringslivet. Det ger en fortsatt stark lokal arbetsmarknad vilket är till gagn för hela Trosa kommun.

Samlad bedömning och uppföljning

Nationella mål

De svenska miljö kvalitetsmålen

De nationella miljö kvalitetsmålen är uppbyggda av ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål och etappmål med delmål inom bl a avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen, hållbar stadsutveckling, luftföroreningar och övergödning. Sveriges nationella miljö mål är kopplade till de globala hållbarhetsmålen och syftar till att Sverige som nation ska kunna genomföra vår del av de globala målen. De nationella och de globala miljö målen överlappar ibland varandra. För Trosa kommun bedöms följande nationella mål vara relevanta för översiktsplanen:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Sveriges klimatmål och klimatramverk

Sverige antog år 2017 ett klimatpolitiskt ramverk som består av klimatlag, klimatmål och klimatpolitiskt råd. Det långsiktiga nationella klimatmålet innebär att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären senast år 2045 och därefter ska utsläppen vara negativa. Ramverket syftar till att skapa en tydlig och sammanhängande klimatpolitik för att ge tydliga och långsiktiga förutsättningar för näringsliv och samhälle att ställa om för att vi ska nå våra klimatmål. Ramverket är en viktig komponent för att Sverige ska uppnå sina åtaganden i Parisavtalet.

Regionala miljö mål

Det regionala miljö målsarbetet sker i hög grad genom den regionala utvecklingsstrategin RUS. Sörmlands regionala miljö mål utgår ifrån de nationella målen och kopplat till detta har Länsstyrelsen tagit fram ett åtgärdsprogram för Sörmlands miljö för åren 2022-2026. Åtgärderna har tagits fram i dialog mellan olika aktörer i länet inom fyra temagrupper. Sörmlands miljö- och klimatråd har varit rådgivande under processen och är styrgrupp för åtgärdsprogrammet i sin helhet. De fyra mål som identifierats och som åtgärdsprogrammet utgår ifrån är:

- Begränsa klimatpåverkan
- Levande skogar och landskap
- Hållbart samhälle
- Livskraftiga vatten

För att uppnå målen kopplade till dessa har ett antal åtgärder tagits fram. Några av dessa handlar om:

- Möjliggöra för energieffektivisering och omställning till mer förnybar energi
- Skapa förutsättningar för och främja hållbart resande
- Stärka en hållbar lokal livsmedelsproduktion
- Höja kunskapsnivån och sprida information om grön infrastruktur och ekologiska spridningssamband
- Öka den biologiska variationen i jordbrukslandskapet
- Utveckla och skapa miljöer för biologisk mångfald såväl vid vatten som på land
- Hållbar återföring av växtnäring från enskilda avloppsfunktioner
- Färdplan för hållbart byggande
- Beakta grön infrastruktur i kommunernas samhällsplanering
- Hantera vatten på hållbart sätt
- Ökad samverkan mellan kommuner i vattenfrågor
- Klimatanpassning av städer med fokus på vatten

Strategi för Södermanland

Under 2024 och 2025 arbetar landets länsstyrelser med att revidera sina klimat- och energistrategier. Södermanlands övergripande klimatmål och vision föreslås enligt remissversionen av strategin Klimatneutralt Södermanland 2024 att vara:

"År 2045 är Södermanlands län klimatneutralt och vårt samhälle präglas av hållbara och cirkulära resursflöden. Vi är oberoende av fossila bränslen och energianvändningen är effektiv, robust samt baserad på fossilfria energikällor."

Utifrån detta har fem fokusområden tagits fram:

- Hållbara resor och transporter
- Hållbart och robust energisystem
- Effektiv användning av energi
- Cirkulär ekonomi och hållbar konsumtion
- Klimatsmart markanvändning

Varje fokusområde har strategiska inriktningar fram till 2030 och en egen vision om hur den övergripande visionen/målet ska uppnås till 2045. Trosa kommun kommer följa det fortsatta arbetet med den uppdaterade strategin för länet.

Trosa kommuns miljö mål

Trosa kommuns arbete med miljö målen sker framför allt via Energi- och klimatplanen och kommunens översiktsplan och därefter följande planering. Kommunfullmäktige har tagit fram mål vilka är kopplade till Agenda 2023 och genom Energi- och klimatplanen hanteras hållbarhetsmålen som

som rör energianvändning och utsläpp av växthusgaser. De mål som lyfts fram är:

- Mål 7 – Hållbar energi för alla
Nyckeltal: Slutanvändning av energi totalt inom det geografiska området (Mwh/inv)
- Mål 12 – Hållbar konsumtion och produktion
Nyckeltal: Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet (%)
- Mål 13 – Bekämpa klimatförändringarna
Nyckeltal: Utsläpp av luft till växthusgaser totalt (ton CO₂-ekv/inv) samt Fossilberoende fordon inom organisationen (%)

Trosa kommun har haft en ambition att dels koppla kommunfullmäktiges mål till Agenda 2030 samt att definiera mätbara mål till dessa. Kopplat till respektive mål finns ett åtgärdsprogram men konkreta åtgärder med utpekade ansvar och tidplan. Kommunens mål följs upp regelbundet och kopplat till detta finns även ett nyligen antaget miljöledningssystem för den egna organisationen.

Bedömning av Trosa kommuns översiktsplan i förhållande till nationella, regionala och lokala miljömål

Trosa kommuns översiktsplan tar sedan länge sin utgångspunkt i den långsiktiga planeringsstrategin om att förtäta befintliga tätorter samt stärka prioriterade kollektivtrafikstråk. Strategin är väl förankrad i de miljömål som beslutats om på nationell, regional och lokal nivå. Översiktsplanen syftar till att uppnå kommunfullmäktiges mål om en kontinuerlig tillväxt samt att den ska uppnås på ett långsiktigt hållbart sätt såväl ekologiskt, klimatmässigt som socialt och ekonomiskt. De globala målen sätter ramen för respektive land, region och kommun och utifrån respektives förutsättningar prioriteras olika mål.

Trosa är en kontinuerligt växande kommun invid Östersjö-usten med en rörlig befolkning och stark lokal arbetsmarknad. Under många år har kommunen aktivt arbetat med att höja beredskapsnivån internt inom organisationen men också bland befolkningen i allmänhet. Mot bakgrund av det har valet av de prioriterade målen fallit sig naturligt. Energi- och klimatplanen syftar till att uppnå dessa och översiktsplanen understödjer detta.

Av de nationella målen har vissa större betydelse än andra för kommunen. Kopplat till de lokala målen är kanske miljömålen "Begränsad klimatpåverkan" och "Ett rikt odlingslandskap" de som tydligast kopplar an. Men sett till samhällsplaneringen i stort och översiktsplanens inriktning på lång sikt är också "God bebyggd miljö", "Hav i balans samt levande kust och skärgård" och "Ett rikt djur och växtliv" nationella miljömål som väger tungt i kommunens arbete och prioriteringar.

Förslag till ny översiktsplan tar sin utgångspunkt i den nu gällande översiktsplanen men utvecklar de delar som rör beredskap, hantering av effekter av ett förändrat klimat samt för ett resonemang kring balansen mellan tillväxt och bevarande. Efter drygt 20 år av kontinuerlig tillväxt under 2000-talet behöver även bevarandefrågor ges plats. Översiktsplanen är fortsatt en möjliggörare för nya boendeytområden, utveckling av stadskärnorna, utbyggnad av verksamhetsområden och säkerställande av skola, vård och omsorg men det nya förslaget pekar ut mer grönstruktur än tidigare både på landsbygden och i tätorterna, lyfter betydelsen av rekreationsområden utifrån ett folkhälso-perspektiv samt pekar på vikten av att planera för en mer osäker värld och de behov det kan innebära.

Den långsiktiga utbyggnadsstrategin för kommunen har fortsatt stöd i det nationella, regionala och lokala miljöarbetet och genom att hålla fast vid den ger översiktsplanen stöd i åtgärder och inriktningar som stärker Trosa kommuns roll i det större sammanhanget. Det finns delar av kommunen som kommer stå inför större förändringar än andra där idag obebbyggda områden kommer att omvandlas till resecentrum, nya boendeytområden och verksamhetsområden. Vid planläggning av dessa behöver arbetet genomsyras av de fastställda miljömålen.

Genom samverkan med regionala och statliga aktörer kan kommunen ytterligare bidra genom att göra cykling mer attraktivt även på längre sträckor, stärka underlaget för kollektivtrafiken, medverka till en mer hållbar vägtrafik och verka för en fortsatt utbyggnad av förnyelsebar energi.

Över tid har Trosa kommun arbetat med att definiera prioriterad grönstruktur. Sedan begreppet infördes har områden tillkommit framför allt i tätorterna. Om definitionen tidigare användes för att tydliggöra större strövytområden såsom Hunga strövytområden eller Lånestaheden har det under senare tid visat sig värdefullt att även peka ut mindre områden i tätorterna. Det har varit viktigt både för rekreation och biologisk mångfald men också för att peka på områden som har en funktion för att hantera ett framtida ändrat klimat. Parker och mindre grönytområden i tätorterna kan hantera höga flöden av vatten vid kraftiga skyfall eller snösmältning och växtligheten kan dämpa temperaturer vid längre perioder av värme. Detta behöver beaktas när ny bebyggelse i enlighet med strategin att förtäta våra tätorter planeras och en vägning mellan exploateringens intresse behöver göras gentemot de nämnda allmänna intressena.

Utöver att arbeta med prioriterad grönstruktur har Trosa kommun under 2000-talet inrättat tre egna naturreservat, Lånestaheden, Tomtaklinskogen och Krämö. Utöver detta finns ett flertal statliga naturreservat, Natura 2000-områden och på annat sätt skyddad natur. Naturområden planläggs ibland och ges skydd genom detaljplan och därtill hörande skötselplaner och i de fall där naturmark tas i anspråk åläggs exploatören ibland att utföra kompensations-

kompensationsåtgärder för att kunna komma vidare med en detaljplan. Detta regleras i så fall i exploateringsavtal för att säkerställa ett genomförande av åtgärderna.

Vagnhärad står inför omfattande förändringar kopplat till utbyggnaden av Ostlänken. Det handlar både om att etablera ett nytt resecentrum i norra delen av tätorten men också att bygga ut områden i anslutning till det med bostäder och möjlighet till verksamheter. Översiktsplanen anger att ny bebyggelse endast i undantagsfall ska ske på åkermark och just i Vagnhärad finns mark utpekad som idag brukas. I en kommande detaljplaneprocess behöver denna fråga utredas för varje enskilt projekt. Här är ett område där översiktsplanen kan riskera att gå emot de miljömålplanen syftar till att stärka. Samtidigt behöver områden i Vagnhärad pekas ut för att tydliggöra hur kommunen ser på tätortens fortsatta utveckling. Som alltid handlar samhällsplanering om att väga olika intressen mot varandra. Det enskilda intresset att exploatera måste ställas mot allmänna intressen såsom jordbruksmark, fornlämningar, strandskydd eller naturvärden. Översiktsplanen redovisar när den här typen av intressekonflikter eller knäckfrågor kan finnas men hur man på bästa sätt tar tillvara alla intressen redovisas först i efterföljande detaljplaner.

Förebyggande arbete för att motverka negativ miljöpåverkan

Översiktsplanen pekar ut kommunens framtida utveckling på kort och lång sikt och även om den endast är rådgivande har den stor tyngd i kommunens bedömning om vilka prioriteringar som ska göras när det gäller mark- och vattenanvändningen. Genom en aktuell översiktsplan som är tydligt förankrad i den kommunala organisationen och hos medborgare och näringsliv kan kommunen ge tydliga besked och prioritera kommande inriktning för infrastruktur, kollektivtrafik mm. Den gör också att det finns en långsiktighet i beslut och inriktning. Detta blir särskilt viktigt kommande år när arbetet med Ostlänken intensifieras och inflyttningen ökar med anledning av produktionen. Behov av nya bostäder eller verksamheter kan uppstå snabbt och då behöver kommunen ha en tydlig riktning på vilka områden som är lämpliga för ändamålet. Vikten av den översiktliga planeringen kan inte underskattas för att undvika snabba lösningar som motverkar målet om ett långsiktigt hållbart samhälle. Genom en aktuell översiktsplan är det möjligt med snabba lösningar som dessutom är hållbara. Här finns en uppenbar risk för dåliga lösningar och negativa miljökonsekvenser om kommunen fortsatt arbetar utifrån den nu gällande översiktsplanen och därmed inte skulle ha ledning utifrån hur kommunen ser ut idag.

I planförslaget redovisas bl a nya boendeområden, områden för verksamheter, centrumförädling och strategisk mark. Utöver den geografiska presentationen beskrivs respektive område utifrån syftet med förslaget men också viktiga faktorer som behöver

utredas i kommande detaljplan. Att på ett tidigt skede identifiera och tydliggöra dessa har visat sig fördelaktigt i dialog med exploatör när planarbetet påbörjas. Kommunen kan redan vid ett startmöte lyfta frågeställningar som behöver utredas och vilka åtaganden detta kan leda till. Genom att frågor som dessa finns med redan från början för att planförslag liksom exploateringsåtaganden kan anpassas utifrån detta. Det är ett mycket viktigt förebyggande arbete för att motverka negativ miljöpåverkan.

Inom ramen för samhällsplaneringen finns åtskilliga underlag att ta del av. Inom kommunen finns styrdokument och planer att förhålla sig till och utöver detta finns annat material och kommunens planförslag ska vara förenligt och stödja de regionala och nationella mål som syftar till att uppnå Agenda 2030. Trosa kommun har historiskt valt att arbeta in slutsatser från framtagna fördjupningar och planer i översiktsplanen. Detta har fortsatt även i samband med övergången till ett digitalt format men för att ytterligare underlätta för läsaren finns också möjlighet att via hemsidan söka vidare till andra viktiga styrdokument som översiktsplanen tagit sin utgångspunkt ur. Kommunens Vattentjänstplan, Energi- och klimatplan, Kollektivtrafikplan och Krislednings- och kriskommunikationsplan utgör några av de styrdokument som legat till grund för översiktsplanarbetet. Dessa och övriga styrdokument går att hitta på www.trosa.se. De prioriteringar och riktlinjer dessa styrdokument formulerat bidrar till att minska risken för negativ miljöpåverkan från översiktsplanens förslag.

Kommande planperiod kommer högst sannolikt att präglas av en fortsatt tillväxt där i synnerhet Vagnhärad står inför omfattande förändringar. Ostlänken och dess resecentrum kommer stärka Vagnhärad som ort i regionen och dess attraktivitet såväl för boende som för näringslivet som bedöms utvecklas kraftigt. Norra Vagnhärad i anslutning till resecentrum kommer att utgöra en ny tyngdpunkt i orten vilket gör att kommunen behöver ha en tydlig strategi för hur Vagnhärad ska växa och hänga ihop i framtiden. Stråket mellan Vagnhärads torg och resecentrum kommer att bli allt viktigare liksom länken via Lånestavägen. Även utbyggnaden av Kalkbruksområdet kommer att öppna upp samhället och kunna bidra till att knyta ihop de norra och centrala delarna. Den kraftiga expansionen av Vagnhärad behöver gå hand i hand med en fortsatt utbyggnad av infrastruktur i form av uppgradering av va-nätet, utveckling av kollektivtrafik och fortsatt satsning på gång- och cykelbanenätet för att säkerställa att kommunen kan verka för att nå fastställda miljömål.

Uppföljning och fortsatt arbete

Översiktsplanens miljökonsekvenser ska följas upp och Trosa kommun kommer att fortsätta sitt kontinuerliga översiktsplanarbete. En naturlig del i uppföljningen blir framtagandet av en planeringsstrategi som ska göras senast två år efter ordinarie valdag. Planeringsstrategin redovisar hur översiktsplanen förhåller sig bl a till förändringar

i lagstiftning, samhället i övrigt och utifrån genomförandet av planens förslag. Det är ett lämpligt forum för uppföljning då detta sker under ledning av kommunstyrelsens plannutskott som också är politisk styrgrupp för framtagandet av översiktsplanen.

Delar av översiktsplanen följs även upp i de åtgärder som beslutats om i Energi- och klimatplanen. Denna uppföljning sker kontinuerligt under planperioden och kan också bidra med att identifiera brister som behöver hanteras inom ramen för nästa översiktsplaneprocess. Även i bokslut följs miljömålen upp genom kopplingen till kommunfullmäktiges mål som kopplar an till Agenda 2030. Trosa kommun har i arbetet med att formulera mål prioriterat att säkerställa att målen är tydliga och går att följa upp. Inom vissa områden har detta varit svårt att uppnå men kommunen har arbetat för att undvika subjektiva bedömningar i samband med uppföljningen.

Trosa kommun arbetar kontinuerligt med att stärka det interna miljöarbetet samtidigt som kommunen har en roll både som tillsynsmyndighet men också som rådgivare i vissa sammanhang. Inom ramen för detaljplaneläggning görs regelmässigt utredningar och i de fall det finns risk för betydande miljöpåverkan tas även en strategisk miljöbedömning eller miljökonsekvensbeskrivning fram. Parallellt säkerställs åtaganden och åtgärder i exploateringsavtal vilket säkerställer att det som detaljplanen föreskriver också genomförs. Denna del av planprocessen är lika viktigt som själva plandokumentet och dess bestämmelser.

Trosa
KOMMUN